

Akademia WSB

Dąbrowa Górnicza, Kraków, Cieszyn, Żywiec, Olkusz, Gliwice, Tychy

WSB University

INTERNATIONAL SCIENCE CONFERENCE

Actions to **improve**
the quality of life
of people with special
needs **in Poland**
and around the world

QUALITY OF LIFE

BOOK OF ABSTRACTS

INTERNATIONAL SCIENCE CONFERENCE

Actions to **improve** **the quality of life** of people with special needs **in Poland** **and around the world**

**Doskonała
Nauka**

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Doskonała nauka II” – moduł: wsparcie konferencji naukowych. Numer projektu KONF/SN/0042/2023/01 Dofinansowanie 214 960,00 zł Całkowita wartość 238 860,00 zł

Akademia WSB

Dąbrowa Górnicza, Kraków, Cieszyn, Żywiec, Olkusz, Gliwice, Tychy

WSB University

**Doskonała
Nauka**

Ministry of Education and Science
Republic of Poland

Project funded by the state budget, awarded by the Minister of Education and Science within the framework of the "Excellent Science II" Program - module: support for scientific conferences. Project number KONF/SN/0042/2023/01. Grant amount: 214 960,00 PLN. Total value: 238 860,00 PLN

ISBN: 978-83-67673-33-4

© Copyright by Akademia WSB

Layout: Wojciech Ciągło Studio DTP / www.dtp-studio.pl

Spis treści / Table of content

- **dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Olga Nowotny-Czupryna**
Powszechna pułapka myślenia: osoba ze szczególnymi potrzebami = osoba z niepełnosprawnością
- **dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Olga Nowotny-Czupryna**
A common thinking trap: person with special needs = person with a disability
- **mgr Rafał Kwapuliński, dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Olga Nowotny-Czupryna**
Dostępność architektoniczna, cyfrowa i informacyjno-komunikacyjna – konfrontacja wymogów ustawowych z rzeczywistością
- **mgr Rafał Kwapuliński, dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Olga Nowotny-Czupryna**
Architectural, digital and information and communication accessibility – confronting statutory requirements with reality
- **Marcin Sienkiewicz**
Dostępność architektoniczna z perspektywy osoby poruszającej się na wózku
- **Marcin Sienkiewicz**
Architectural accessibility from the perspective of a wheelchair user
- **dr hab., prof. UKSW Radosław Mędrzycki**
Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami jako impuls zmiany w administracji publicznej
- **dr hab., prof. UKSW Radosław Mędrzycki**
Providing accessibility for people with special needs as an impulse for change in public administration
- **dr hab. n. o zdr., prof. SUM Tomasz Holeccki**
Spojrzenie praktyka na realizację w placówce POZ projektów finansowanych przez Unię Europejską
- **dr hab. n. o zdr., prof. SUM Tomasz Holeccki**
A practitioner's view on the implementation of projects financed by the european union at a poz facility
- **dr Karolina Paluszek**
Niepełnosprawni dydaktycy i badacze na polskich uczelniach
- **dr Karolina Paluszek**
Disabled teachers and researchers at polish universities
- **prof. dr hab. Zenon Gajdzica**
Edukacja włączająca jako katalizator zmiany szkoły
- **prof. dr hab. Zenon Gajdzica**
Inclusive education as a catalyst for school change
- **dr n. med. Beata Naworska**
Działania systemowe wspierające funkcjonowanie kobiet w ciąży i matek karmiących piersią
- **dr n. med. Beata Naworska**
Systemic actions supporting the functioning of pregnant women and breastfeeding mothers
- **dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Monika Bąk-Sosnowska**
Weightism – dyskryminacja ze względu na masę ciała w przestrzeni życia społecznego
- **dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Monika Bąk-Sosnowska**
Weightism – discrimination based on body weight in social life space
- **dr hab., prof. USWPS Iwona Sierpowska**
Opieka całodobowa w systemie pomocy społecznej – wybrane problemy kształtujące pozycję prawną adresata świadczeń
- **dr hab., prof. USWPS Iwona Sierpowska**
Round-the-clock care in the social welfare system – selected problems shaping the legal position of benefit recipients
- **prof. PhDr. Josef Malach, CSc.**
Inspiracje do edukacji osób starszych

- **prof. PhDr. Josef Malach, CSc.**
Inspirations for educating older people
- **dr hab. Aldona Rita Jurewicz, dr Adam Świątoń**
Wybrane prywatnoprawne i karnoprawne aspekty niepoczytalności i ograniczonej poczytalności – perspektywa historyczno-prawna (prawo rzymskie)
- **dr hab. Aldona Rita Jurewicz, dr Adam Świątoń**
Some aspects of insanity and limited sanity in private law and criminal law – historical and legal perspective (roman law)
- **prof. dr Arnaud Paturet**
Some reflections about deafness and law in roman antiquity
- **prof. dr Hesi Siimets-Gross**
The fundamental right to social protection in estonian constitutions of interwar period and its application in practice concerning the people with special needs
- **dr Katarzyna Nawrocka**
Praca resocjalizacyjna ze skazanymi z niepełnosprawnościami w Polsce i Republice Czeskiej
- **dr Katarzyna Nawrocka**
Resocialization work with prisoners with disabilities in Poland and the Czech Republic
- **dr hab., prof. AWSB Anna Wilk**
Reprezentacja osób z niepełnosprawnościami w obrocie prawnym – ubezwłasnowolnienie, kuratela i możliwe alternatywy
- **dr hab., prof. AWSB Anna Wilk**
Representation of people with disabilities in legal transactions – incapacitation, guardianship and possible alternatives
- **dr hab., prof. UEK Magdalena Małecka-Łyszczek**
Ewolucja świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami
- **mgr Adam Jan Kaźmierczak, dr Maria Agnieszka Paszkowicz**
Zielonogórzanie po kryzysach psychicznych na lokalnym rynku pracy (studium przypadków)
- **mgr Adam Jan Kaźmierczak, dr Maria Agnieszka Paszkowicz**
Zielona Góra residents after mental crises in the local labor market (case studies)
- **dr n. pr. Karolina Walancik**
Rola rodziny w tworzeniu bezpieczeństwa życia osób o szczególnych potrzebach
- **dr n. pr. Karolina Walancik**
The role of the family in creating life security for people with special needs
- **dr hab., prof. AWSB Ryszard Szynowski**
Ludność cywilna w czasie konfliktu zbrojnego
- **dr hab., prof. AWSB Ryszard Szynowski**
Civilian population during armed conflict
- **dr inż. Krzysztof Radwan**
Obrona cywila „być czy nie być, jest czy jej nie ma” – konsekwencje dla ludności cywilnej w czasie konfliktu zbrojnego.
- **dr inż. Krzysztof Radwan**
Civilian defense “to be or not to be, is or is not” – consequences for the civilian population during an armed conflict
- **kom. dr Patryk Błasiak**
Bezpieczeństwo osób starszych i z niepełnosprawnością w przestrzeni miejskiej
- **kom. dr Patryk Błasiak**
Safety of elderly and disabled people in urban space
- **dr hab. Marek Walancik, prof. AWSB**
Przeciwdziałanie przemocy wobec osób starszych i z niepełnosprawnością
- **dr hab. Marek Walancik, prof. AWSB**
Counteracting violence against older people and people with disabilities

- **prof. dr Gražina Čiuladienė, dr Nomedā Gudeliene**
Importance of buffering the media portraying wars effect on young people
- **dr inż. Bogusław Kogut**
Osoby starsze i z niepełnosprawnościami w obliczu sytuacji kryzysowych – katastrofy naturalne, awarie techniczne
- **dr inż. Bogusław Kogut**
Elderly and disabled people faced crisis situations – natural disasters, technical failures
- **dr inż. Krystian Mączka**
Cyberbezpieczeństwo. Podstawowe zasady bezpieczeństwa w sieci
- **dr inż. Krystian Mączka**
Cybersecurity. Basic rules of network security
- **dr n. o zdr. Anna Janik**
Klauzula sumienia a bezpieczeństwo zdrowotne
- **dr n. o zdr. Anna Janik**
The conscience clause v. health safety
- **dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Mariola Szulik**
Czy ratownik medyczny w opiece przedszpitalnej jest bezpieczny?
- **dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Mariola Szulik**
Is a member of medical rescue team in pre-hospital care safe?
- **dr n. o zdr. Jarosław Madowicz**
Paramistrzostwa pierwszej pomocy jako forma szkolenia dedykowana osobom z niepełnosprawnościami
- **dr n. o zdr. Jarosław Madowicz**
First aid practice as a form of training dedicated to people with disabilities
- **Grzegorz Wydrowski, dr hab., prof. AP Marcin Lasoń**
Przeżycia o charakterze traumatycznym – sposoby działania profilaktyczno-leczniczego doraźne i odległe w czasie na bazie doświadczeń weteranów misji zagranicznych
- **Grzegorz Wydrowski, dr hab., prof. AP Marcin Lasoń**
Traumatic experiences – temporary and long-term preventive and treatment methods based on the experiences of veterans of foreign missions
- **Dr hab., prof. AWL Kazimierz Nagody-Mrozowicz**
Przywództwo i role zespołowe w sytuacjach trudnych – rekomendacje dla ratownictwa górskiego, wojska oraz sportu
- **Dr hab., prof. AWL Kazimierz Nagody-Mrozowicz**
Leadership and team roles in difficult situations – recommendations for mountain rescue, army and sport
- **Robert Kora**
Bezpieczeństwo w miejscach masowego pobytu ludności
- **Robert Kora**
Security in places of mass residence of people
- **dr Kris Klimek**
Mobilność człowieka ze szczególnymi potrzebami
- **dr Kris Klimek**
Human mobility – applies to people with special needs
- **dr hab., prof. AWF Grzegorz Sobota, dr n. o kult. fiz. Krzysztof Czupryna**
Techniczne środki wspomagające lokomocję człowieka
- **dr hab., prof. AWF Grzegorz Sobota, dr n. o kult. fiz. Krzysztof Czupryna**
Technical means supporting human locomotion

- **płk dr hab. inż., prof. ITWL Mariusz Zieja, Maksymilian Trzeciak**
Dostępność w transporcie lotniczym dla osób ze szczególnymi potrzebami
- **płk dr hab. inż., prof. ITWL Mariusz Zieja, Maksymilian Trzeciak**
Accessibility in air transport for people with special needs
- **dr Piotr Uchroński**
System zarządzania dostępnością zintegrowanych węzłów przesiadkowych
- **dr Piotr Uchroński**
Accessibility management systems in integrated interchange hubs: enhancing public transportation efficiency
- **dr inż. Justyna Tomaszewska, dr hab. inż., prof. ITWL Mariusz Zieja, dr hab. inż., prof. ITWL Paweł Gołda, mgr inż. Tadeusz Zaworski, Szymon Świergolik**
Aplikacje mobilne w planowaniu podróży dla osób ze szczególnymi potrzebami
- **dr inż. Justyna Tomaszewska, dr hab. inż., prof. ITWL Mariusz Zieja, dr hab. inż., prof. ITWL Paweł Gołda, mgr inż. Tadeusz Zaworski, Szymon Świergolik**
Mobile applications in travel planning for people with special needs
- **dr inż. arch. Agnieszka Cieśla**
Ścieżka „niezapominajka”, czyli jak kształtować przestrzeń miejską, tak aby umożliwiała bezpieczne i samodzielne poruszanie się osobom chorym na demencję
- **dr inż. arch. Agnieszka Cieśla**
The “forget-me-not” path how to shape urban space independent mobility for people with dementia
- **Victoria Serhiyenko**
Post-traumatic stress disorder: risk factors, impact and comorbidity
- **Yurii Kopystynskyi**
Bezpieczeństwo osób o szczególnych potrzebach w ujęciu wieloaspektowym w czasie wojny

dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Olga Nowotny-Czupryna

Collegium Medicum – Wydział Medyczny
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Powszechna pułapka myślenia: osoba ze szczególnymi potrzebami = osoba z niepełnosprawnością

Streszczenie:

W świadomości wielu osób, w tym także części przedstawicieli środowiska medycznego, panuje przekonanie, iż określenie „osoba ze szczególnymi potrzebami” jest tożsame z określeniem „osoba z niepełnosprawnością”. Takie myślenie jest przykładem uogólnienia, które zawężając katalog szczególnych potrzeb do jedynie tych wynikających z niepełnosprawności, wpędza w tę pułapkę myślenia kolejne osoby. Stan taki wynika m.in. z nierzetelnego cytowania lub wielokrotnego powielania błędnych sformułowań (często wyrwanych z kontekstu), które w ten sposób trafiają do różnych odbiorców. Natomiast fakt, że osobami cytowanymi są przedstawiciele ochrony zdrowia (zawodów medycznych) buduje fałszywą wiarygodność.

Celem pracy jest omówienie katalogu szczególnych potrzeb, ze wskazaniem ich powiązań z niepełnosprawnością.

Słowa kluczowe:

osoba ze szczególnymi potrzebami, osoba z niepełnosprawnością

dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Olga Nowotny-Czupryna

Collegium Medicum – Faculty of Medicine
WSB University in Dąbrowa Górnicza

A common thinking trap: person with special needs = person with a disability

Abstract:

In many people's minds, including some representatives of the medical community, there is a belief that term "person with special needs" is synonymous with the term "person with disabilities". Such thinking is an example of generalization which narrows down the list of special needs to only those resulting from disability, leads other people into this thinking trap. This situation results from, among others, unreliable quoting or repeating incorrect expressions (often taken out of context), which thus reach different audiences. However, the fact that the people quoted are representatives of health care (medical professions) creates false credibility.

The aim of study is to discuss the catalog of special needs and indicate their connections with disability.

Keywords:

person with special needs, person with disabilities

mgr Rafał Kwapuliński

Fundacja Aktywnej Rehabilitacji O. Śląski

**dr hab. n. o zdr., prof. AWSB
Olga Nowotny-Czupryna**

Collegium Medicum – Wydział Medyczny,
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Dostępność architektoniczna, cyfrowa i informacyjno-komunikacyjna – konfrontacja wymogów ustawowych z rzeczywistością

Streszczenie:

Według zapisów Ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2019, poz. 1696), stosownie do Art. 4.1. każdy podmiot publiczny ma obowiązek zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub innych rozwiązań określanych mianem racjonalnego usprawnienia. Ustawa określa minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej oraz wprowadza tzw. certyfikację dostępności.

Celem pracy jest ocena stanu faktycznego, poprzez zestawienie wymogów ustawowych ze stanem faktycznym stwierdzonym podczas audytów dostępności w wybranych podmiotach (obiektach użyteczności publicznej) na terenie Śląska.

Słowa kluczowe:

osoba ze szczególnymi potrzebami, bariera, dostępność

mgr Rafał Kwapuliński

Foundation for Active Rehabilitation,
Silesian Branch

**dr hab. n. o zdr., prof. AWSB
Olga Nowotny-Czupryna**

Collegium Medicum – Faculty of Medicine,
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Architectural, digital and information and communication accessibility – confronting statutory requirements with reality

Abstract:

According to the provisions of the Act on ensuring accessibility for people with special needs (Journal of Laws of 2019, item 1696), pursuant to Art. 4.1. each public entity is obliged to ensure accessibility for people with special needs – by using universal design or other solutions known as reasonable accommodation. The Act specifies minimum requirements for ensuring accessibility in terms of architectural, digital and information and communication accessibility and introduces the so-called accessibility certification.

The aim of the work is to assess the actual state of affairs by comparing statutory requirements with the actual state found during accessibility audits in some places (public facilities) in Silesia.

Keywords:

person with special needs, barrier, accessibility

Marcin Sienkiewicz

Fundacja Aktywnej Rehabilitacji (FAR)

Dostępność architektoniczna z perspektywy osoby poruszającej się na wózku

Streszczenie:

Bariery architektoniczne to najogólniej mówiąc problemy związane z architekturą przestrzenną, z dostępnością do różnych obiektów: zbyt wąskie korytarze, wejścia czy drzwi; niewystarczającej wielkości pomieszczenia (m.in. sanitarno-higieniczne); różnice między poziomami – obecność krawężników, schodów; niedostateczna informacja wizualna oraz dźwiękowa. W życiu codziennym osoby poruszającej się na wózku mogą być one dużym problemem, a pojęcie „dostępności architektonicznej” nabiera szczególnego znaczenia w porównaniu z osobą bez ograniczeń funkcjonalnych, mogącą samodzielnie się poruszać, m.in. w kontekście jakości życia.

Celem pracy jest omówienie dostępności architektonicznej zarówno pod względem problemów, jak i rozwiązań w obszarze dostosowania przestrzeni (otoczenia) poprzez usuwanie barier i zapobieganie ich powstawaniu z perspektywy osoby poruszającej się na wózku, audytora dostępności.

Słowa kluczowe:

dostępność, bariery architektoniczne, rozwiązanie problemu, wózek inwalidzki

Marcin Sienkiewicz

Foundation for Active Rehabilitation (FAR)

Architectural accessibility from the perspective of a wheelchair user

Abstract:

Architectural barriers are, in general, problems related to spatial architecture and accessibility to various facilities, e.g. narrow corridors, entrances or doors; too small room size (including sanitary and hygienic); differences between levels – presence of curbs, stairs; insufficient visual and audio information. In the everyday life of a person in a wheelchair, these can be a serious problem, and the concept of “architectural accessibility” becomes particularly important – compared to a person without existing functional limitations, who can move independently among others in the context of quality of life.

The aim of the work is to discuss architectural accessibility both in terms of problems and solutions in the area of adapting space (environment) by removing barriers and preventing their formation from the perspective of a person using a wheelchair and an accessibility auditor.

Keywords:

accessibility, architectural barriers, solution, wheelchair

dr hab., prof. UKSW Radosław Mędrzycki

Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami jako impuls zmiany w administracji publicznej

Streszczenie:

Administracja publiczna podlega ciągłym zmianom. Wiele procesów tych zmian determinowanych jest koniecznością zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Konieczność ta może być ujmowana zarówno z punktu widzenia aksjologicznego, jak i prakseologicznego, toteż interesującą przestrzenią badawczą jest prawo rozumiane jako zespół norm uwarunkowanych wartościami oraz wymaganiami sprawności działań. Prawo – a dla administracji to katalizator i jednocześnie granica każdego jej działania – w ostatnim czasie stało się istotnym impulsem zmian ustrojowych i proceduralnych.

Zmiany w polskiej administracji publicznej, których wymaga prawo, dotyczą podstawowych praw człowieka i nie ograniczają się wyłącznie do potrzeb osób niepełnosprawnych, lecz dotyczą każdej osoby, która ze względów zdrowotnych czy innych okoliczności życiowych znalazła się w niekorzystnym położeniu ze względu na bariery architektoniczne, cyfrowe lub komunikacyjne.

Celem referatu jest ukazanie determinant prawnych dotyczących dostępności w jej różnych wymiarach. Jednocześnie stawiam hipotezę, że zapewnienie dostępności można rozpatrywać w kontekście dobrej administracji. W wypowiedzi podejmuję zatem próbę analizy koncepcji dobrej administracji i wskazania takich jej prawnych elementów, które korelują z potrzebą zapewnienia dostępności. Punkt ciężkości przykładam do dostępności informacyjno-komunikacyjnej, ponieważ uznaję, że stanowi ona niezbędny element w kontaktach z administracją publiczną. Prezentuję dobre praktyki w zakresie komunikacji w postaci alternatywnych i wspomagających form komunikacji oraz informacji w postaci tzw. języka prostego oraz EtR (Easy to Read). W badaniach wykorzystuję głównie metody dogmatycznoprawną i teoretycznoprawną.

Słowa kluczowe:

dostępność, EtR, AAC administracja publiczna, niepełnosprawność

dr hab., prof. UKSW Radosław Mędrzycki

Faculty of Law and Administration
Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw

Providing accessibility for people with special needs as an impulse for change in public administration

Abstract:

Public administration is constantly undergoing change. Many of the processes of these transformations are determined by the need to ensure accessibility for people with special needs. This necessity can be seen both from an axiological and praxeological perspective, so an interesting research space is the law understood as a set of norms conditioned by values and requirements for efficiency of actions. Law – and for the administration it is the catalyst and at the same time the frontier of its every action – has recently become a significant impulse for structural and procedural changes.

The changes in Polish public administration that the law demands relate to basic human rights and are not limited to the needs of persons with disabilities, but apply to any person who, for reasons of health or other life circumstances, has been disadvantaged by architectural, digital or

communication barriers. The purpose of the paper is to reveal the legal determinants of accessibility in its various dimensions. At the same time, I hypothesize that ensuring accessibility can be considered in the context of good administration. Thus, in the speech I attempt to analyze the concept of good administration and identify such of its legal elements that correlate with the need to ensure accessibility. I put the focus on information and communication accessibility, as I consider it an essential element in dealing with public administration. I present good communication practices in the form of alternative and supportive forms of communication and information in the form of so-called plain language and EtR (Easy to Read). In my research I mainly use dogmatic-legal and theoretical-legal methods.

Keywords:

accessibility, EtR, AAC public administration, disability

dr hab. n. o zdr., prof. SUM Tomasz Holecki

Zakład Ekonomiki i Zarządzania w Ochronie Zdrowia
Wydział Zdrowia Publicznego w Bytomiu

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Gminny Ośrodek Zdrowia w Ornontowicach

dr hab. n. o zdr., prof. SUM Tomasz Holecki

Department of Economics and Management in Health Care
Department of Public Health in Bytom

Medical University of Silesia in Katowice

Municipal Health Center in Ornontowice

Spojrzenie praktyka na realizację w placówce POZ projektów finansowanych przez Unię Europejską

A practitioner's view on the implementation of projects financed by the european union at a POZ facility

Streszczenie:

Podstawowa Opieka Zdrowotna (POZ) jest częścią polskiego systemu ochrony zdrowia, zapewniającą wszystkim osobom uprawnionym do świadczeń finansowanych ze środków publicznych dostęp do opieki zdrowotnej w miejscu zamieszkania. Świadczenia udzielane są w warunkach ambulatoryjnych przez lekarzy, pielęgniarki i położne (w gabinecie, poradni lub przychodni), a w przypadkach uzasadnionych medycznie także w domu pacjenta lub w domu pomocy społecznej. Zakres świadczeń obejmuje także profilaktyczną opiekę nad dziećmi i młodzieżą, sprawowaną przez pielęgniarkę/higienistkę w środowisku nauczania i wychowania. Funkcjonowanie POZ (za wyjątkiem świadczeń profilaktycznej opieki nad dziećmi i młodzieżą w środowisku nauczania i wychowania) oparte jest na prawie do imiennego wyboru lekarza, pielęgniarki, położnej podstawowej opieki zdrowotnej.

Jednym ze sposobów uzyskania dodatkowych środków finansowych dedykowanych Podstawowej Opiece Zdrowotnej w ostatnich latach były programy:

„Dostępność Plus dla zdrowia”, dedykowany poprawie warunków dostępności placówek POZ dla osób ze szczególnymi potrzebami w obszarze architektonicznym, cyfrowym, komunikacyjnym i organizacyjnym,

„Gabinet Plus”, którego celem było wdrożenie e-usług w placówkach POZ i ich integracja z systemem ministerstwa zdrowia, z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. Zakres wsparcia obejmował wyposażenie w sprzęt komputerowy oraz udostępnienie aplikacji gabinetowej umożliwiającej obsługę procesu udzielania świadczeń i raportowania do Narodowego Funduszu Zdrowia.

Wystąpienie zakłada przedstawienie praktycznych aspektów uzyskania, wdrożenia i rozliczenia powyższych projektów w placówce Podstawowej Opieki Zdrowotnej wraz z omówieniem krytycznych punktów realizacji przedsięwzięć.

dr Karolina Paluszek

Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Niepełnosprawni dydaktycy i badacze na polskich uczelniach

Streszczenie:

Zapewnienie dostępności polskich uczelni znalazło swój wyraz w treści art. 11 ust. 1 pkt 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742, z późn. zm.), jako jedno z podstawowych zadań uczelni. Choć dostępność ma być szeroko realizowana zarówno w zakresie dostępu do rekrutacji i kształcenia, jak i działalności naukowej, to szczególowe rozwiązania ustawowe koncentrują się na odbiorcach kształcenia, marginalizując potrzeby osób niepełnosprawnych świadczących usługi dydaktyczne i naukowe w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych. Zauważona tendencja dotyczy nie tylko aktów prawa powszechnego, ale także wewnętrznych regulacji obowiązujących w uczelniach.

Celem pracy jest przedstawienie barier w funkcjonowaniu niepełnosprawnych dydaktyków i badaczy w polskich uczelniach wyższych. Diagnoza sytuacji niepełnosprawnych pracowników polskich uczelni zostanie dokonana na podstawie analizy wewnętrznych regulacji najlepszych uczelni publicznych oraz niepublicznych w Polsce (wg rankingu Perspektywy, dostępnego pod adresem: <https://2023.ranking.perspektywy.org/>). Porównanie obejmie zawarte w regulacjach uczelnianych

rozwiązania w przedmiocie m.in.: objęcia niepełnosprawnych pracowników naukowych i dydaktycznych wsparciem przez uczelniane jednostki powołane do wspierania osób niepełnosprawnych w uczelni, szczególnych rozwiązań dotyczących obniżenia pensum dydaktycznego oraz organizacji pracy, oferty wsparcia dedykowanego pracownikom oraz jego zakresu w odniesieniu do pracy dydaktycznej oraz naukowej, analizy procedur związanych z dyplomowaniem. Odrębne miejsce zostanie poświęcone finansowaniu zadań związanych z dostępnością, także w zakresie uwzględniania potrzeb kadry akademickiej w konkursach na projekty służące zwiększaniu dostępności uczelni wyższych w Polsce.

Autorka przedstawi podstawowe trudności związane z funkcjonowaniem niepełnosprawnych pracowników w strukturach uczelni wyższych w Polsce. Omówione zostaną także proponowane rozwiązania wskazanych problemów, jak również dobre praktyki niektórych uczelni w zakresie wspierania niepełnosprawnej kadry akademickiej.

Słowa kluczowe:

niepełnosprawność, dostępność uczelni, niepełnosprawni naukowcy, niepełnosprawni nauczyciele akademicy

dr Karolina Paluszek

Jan Dlugosz University in Częstochowa

Disabled teachers and researchers at polish universities

Abstract:

The accessibility of Polish universities is reflected in the content of Art. 11 section 1 point 6 of the Law on Higher Education and Science, as one of the basic tasks of universities. Although accessibility is to be widely implemented both in terms of access to recruitment and education, as well as to scientific activities, detailed statutory solutions focus on the recipients of education, marginalizing the needs of disabled people providing teaching and research services under employment relationships and civil law contracts. The observed problem affects not only universally binding acts, but also universities' internal regulations.

The aim of the work is to present barriers in the functioning of disabled teachers and researchers in Polish universities. The diagnosis of the situation of disabled employees of Polish universities will be made based on the analysis of internal regulations of the best public and private universities in Poland, according to the latest Perspektywy University Ranking (available at: <https://2023.ranking.perspektywy.org/>). The comparison will include solutions included in university regulations regarding, among others: providing disabled research and teaching staff with

support by university units established to support disabled people at the university, special solutions regarding the reduction of the teaching hours and work organization, the offer of support dedicated to employees and its scope in relation to teaching and research work, analysis of procedures related to diplomas. A separate place will be devoted to financing tasks related to accessibility, also in terms of taking into account the needs of academic staff in competitions for projects aimed at increasing the accessibility of universities in Poland.

The author will present the basic difficulties related to the functioning of disabled employees in the structures of universities in Poland. Proposed solutions to the identified problems will also be discussed, as well as good practices of some universities in supporting disabled academic staff.

Keywords:

disability, accessibility of universities, disabled scientists, disabled academic teachers

prof. dr hab. Zenon Gajdzica

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Edukacja włączająca jako katalizator zmiany szkoły

Streszczenie:

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie etapów rozwoju edukacji włączającej i jej wpływu na zmianę całego systemu edukacji.

Pierwsza teza wystąpienia została zawarta w stwierdzeniu, że w nieustannej zmianie szkoły edukacja włączająca może odgrywać rolę swego katalizatora zmiany. Obecne przemiany szkoły ogólnodostępnej warunkowane są dążeniem do objęcia kształceniem i wychowaniem wysokiej jakości wszystkich uczniów. W efekcie różnych uwarunkowań wzrasta liczba uczniów obejmowanych specjalistycznym wsparciem psychologiczno-pedagogicznym. Ich obecność w szkole ogólnodostępnej wymaga reformowania całego systemu i poszukiwania rozwiązań organizacyjnych i metodycznych. Rozwiązania te ukierunkowane są na personalizację procesu kształcenia oraz uwzględnianie zróżnicowanych potrzeb wszystkich uczniów.

Druga teza wystąpienia wskazuje, że sama edukacja włączająca podlega przemianom ukierunkowanym na rozszerzenie jej pola oddziaływania. Taki rozwój edukacji włączającej widoczny jest w przeobrażeniach jej definiowania. Na pierwszym etapie rozwoju była ona kojarzona przede wszystkim z fizyczną obecnością uczniów ze specjalnymi potrzebami w głównym nurcie kształcenia. Na drugim etapie jej rozwoju kojarzono ją przede wszystkim z procesem wspierania uczniów włączanych

i zaspokajaniem ich specjalnych potrzeb. W trzecim etapie uwzględniono wpływ obecności uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami na całe środowisko szkolne. W efekcie pojęcie edukacji włączającej zostało zamienione na edukację wysokiej jakości dla wszystkich uczniów. Przemiany postrzegania edukacji włączającej wpisują się więc w szeroko pojęty proces reformowania szkoły.

Treść trzeciej tezy wskazuje, że dbałość o wysoką jakość edukacji wszystkich uczniów wymaga uwzględnienia szerokich zmian organizacji szkoły:

- odejścia od systemu klasowo-lekcyjnego,
- przejścia od dydaktyki instruktażowej w kierunku kształcenia ukierunkowanego w perspektywie konstruktywistycznej,
- zmiany postrzegania potrzeb uczniów – przejścia od traktowania potrzeb edukacyjnych jako następstwa biologicznego potencjału do postrzegania potrzeb w szerszej, społecznej perspektywie,
- uznania różnorodności w szkole jako jednej z istotnych wartości.

Słowa kluczowe:

edukacja włączająca, zmiana edukacyjna, reforma systemu edukacji, edukacja wysokiej jakości dla wszystkich

prof. dr hab. Zenon Gajdzica

University of Silesia in Katowice

Inclusive education as a catalyst for school change

Abstract:

This presentation is aimed at presenting the stages of development of inclusive education and its impact on changing the entire educational system.

The first thesis is included in the statement that, in the constantly changing school, inclusive education can play the role of a kind of catalyst for change. The current transformation of mainstream schools is determined by the desire to provide high-quality education to all students. As a result of various conditions, the number of students receiving specialized psychological and pedagogical support is increasing. Their presence in mainstream school requires reforming the entire system and searching for organizational and methodological solutions. These solutions are aimed at personalizing the educational process and taking into account the diverse needs of all students.

The second thesis of this presentation indicates that inclusive education itself is undergoing changes aimed at expanding its field of influence. This development of inclusive education is visible in the transformation of its definition. At the first developmental stage, it was associated primarily with the physical presence of learners with special needs in mainstream education. At the second stage of its development, inclusive education was associated primarily with the process of supporting

included students and meeting their special needs. The third stage took into account the impact of the presence of learners with diverse needs on the entire school environment. As a result, the concept of inclusive education has been changed to quality education for all learners. The changes in the perception of inclusive education are therefore part of the broadly understood process of school reforming.

The contents of the third thesis indicates that ensuring high quality of education for all students requires taking into account broad changes in school organization:

- abandoning the class-lesson system,
- transition from instructional didactics towards education located in the constructivist perspective,
- changes in the perception of learners' needs – the transition from treating educational needs as a consequence of the biological potential to perceiving needs in a broader, social perspective,
- recognizing diversity at school as an important value.

Keywords:

inclusive education, educational change, educational system reform, high-quality education for all

dr n. med. Beata Naworska

Katedra i Oddział Kliniczny Ginekologii i Położnictwa
Wydziału Nauk o Zdrowiu w Katowicach
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

dr n. med. Beata Naworska

Department and Clinical Branch of Gynecology and Obstetrics
Faculty of Health Sciences in Katowice
Medical University of Silesia in Katowice

Działania systemowe wspierające funkcjonowanie kobiet w ciąży i matek karmiących piersią

Systemic actions supporting the functioning of pregnant women and breastfeeding mothers

Streszczenie:

Celem wystąpienia jest przedstawienie systemowego wspierania kobiet w ciąży oraz matek karmiących w Polsce oraz ukazanie obszarów deficytów wsparcia.

Ochrona macierzyństwa odnosi się do praw pracowniczych, które mogą przyczynić się do promowania zdrowia i dobrego samopoczucia dzieci i ich matek. Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) opisuje kompleksową ochronę macierzyństwa jako zbiór uprawnień, które powinny być przyznane pracującym kobietom w czasie ciąży lub po porodzie, obejmujący: okres urlopu macierzyńskiego, świadczenia pieniężne i medyczne w czasie urlopu macierzyńskiego, ochronę zdrowia w miejscu pracy, bezpieczeństwo zatrudnienia i niedyskryminację, ponadto co najmniej jedna codzienna przerwa na karmienie piersią oraz, w miarę możliwości, opieka nad dziećmi. W wielu badaniach wskazuje się na długoterminowy pozytywny wpływ karmienia piersią nie tylko na zdrowie dziecka, ale także

matek. W publikacji pt. „Koszt braku karmienia piersią: globalne wyniki nowego narzędzia. Plan polityki zdrowotnej” oszacowano globalne straty gospodarcze wynikające z niekarmienia piersią na 341,3 miliarda dolarów, czyli 0,70% światowego dochodu brutto.

Pomimo dowodów i wytycznych wskaźniki wyłącznego karmienia piersią (EBF), przez pierwsze sześć miesięcy, na całym świecie pozostają niskie i w większości krajów nie spełniają ustalonych celów. W Polsce kobiety w ciąży oraz pracujące mamy należą do szczególnej grupy pracowników. Podlegają ochronie w obszarze zawodowym, mają także dodatkowe prawa i przywileje wynikające z Kodeksu pracy. Regulacje te ułatwiają łączenie aktywności na polu zawodowym z życiową rolą mamy.

Jednak jest wiele obszarów, w których istnieje konieczność wprowadzenia wsparcia systemowego, np. konieczne jest większe uznanie karmienia piersią jako produktywniej pracy w kontinuum rozrodczym oraz włączenie tej koncepcji do pomiarów ekonomicznych, opracowywania polityki i budżetowania.

**dr hab. n. o zdr., prof. AWSB
Monika Bąk-Sosnowska**

Centrum Psychosomatyki i Profilaktyki Zdrowotnej Akademii WSB

Collegium Medicum – Wydział Medyczny
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

**dr hab. n. o zdr., prof. AWSB
Monika Bąk-Sosnowska**

Center for Psychosomatics and Health Prevention of the WSB University

Collegium Medicum – Faculty of Medicine
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Weightism – dyskryminacja ze względu na masę ciała w przestrzeni życia społecznego

Weightism – discrimination based on body weight in social life space

Streszczenie:

Weightism – albo inaczej uprzedzenie dotyczące masy ciała – jest zjawiskiem społecznym, polegającym na stygmatyzowaniu osób znacznie wyróżniających się na tle ogółu pod względem wielkości masy ciała. W kulturze zachodniej dotyczy to przede wszystkim osób z otyłością, jednak osoby z niedowagą, chociażby chorujące na anoreksję psychiczną, również mogą stać się obiektem weightizmu. Postawa ta bierze swoje źródło w przekonaniu, że wielkość, rozmiar ciała są zależne wyłącznie od woli konkretnej jednostki i podejmowanych przez nią zachowań, głównie żywieniowych oraz związanych z aktywnością fizyczną. Co za tym idzie, ma ona wpływ na zmianę swojej masy ciała, której powinna dokonać, biorąc pod uwagę obowiązujące standardy wizerunkowe, jak również zalecenia zdrowotne. Na bazie takich założeń powstają fałszywe

stereotypy, przypisujące osobom z nienormalną masą ciała określone, zwykle negatywne, cechy psychologiczne oraz nasila się presja społeczna skłaniająca je do zmiany swojego wyglądu. Rozwijają się różnorodne formy dyskryminacji, od psychicznej, werbalnej i fizycznej po prawną czy architektoniczną. U osób doświadczających weightizmu skutkuje to najczęściej poczuciem napiętnowania i izolacji społecznej, odczuwaniem wstydu, winy, obniżonym poczuciem własnej wartości, zaburzeniami lękowymi, depresyjnymi, nasileniem zaburzeń odżywiania się czy uzależnień. Może również przyczyniać się do unikania opieki medycznej, a co za tym idzie pogarszania się somatycznego i psychicznego stanu zdrowia. Przeciwdziałanie zjawisku weightizmu ma nie tylko podstawy prawne, powinno być również elementem szeroko zakrojonych działań edukacyjnych i społecznych związanych z poszanowaniem godności ludzkiej oraz uznaniem różnorodności społecznej.

dr hab., prof. USWPS Iwona Sierpowska

Uniwersytet SWPS

Wydział Prawa i Komunikacji Społecznej we Wrocławiu, Filia we Wrocławiu

Opieka całodobowa w systemie pomocy społecznej – wybrane problemy kształtujące pozycję prawną adresata świadczeń

Streszczenie:

Zapewnienie opieki całodobowej przez państwo osobom niesamodzielnym jest wyrazem prawa tych osób do zabezpieczenia społecznego. W systemie pomocy społecznej opieka całodobowa sprawowana jest przez wyspecjalizowane placówki. Ich usługi powinny być dostosowane do standardów obowiązujących w pomocy społecznej oraz uwzględniać ochronę godności pensjonariuszy.

Celem wystąpienia jest przedstawienie prawnych uwarunkowań opieki sprawowanej nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi przez domy pomocy społecznej oraz zwrócenie uwagi na przestrzeganie praw osób umieszczonych w tych placówkach.

Tezy:

1. Ingerencja w prawa i wolności mieszkańców domów pomocy społecznej musi mieć źródło w ustawie, nie można jej opierać wyłącznie na regulaminach i statutach placówek.
2. Ograniczanie praw osób umieszczonych w placówkach całodobowej opieki powinno uwzględniać indywidualne uwarunkowania psychofizyczne tych osób, a nie sprowadzać się do tworzenia ogólnych zakazów obowiązujących wszystkich mieszkańców.

Słowa kluczowe:

dom pomocy społecznej, opieka całodobowa, świadczenie

dr hab., prof. USWPS Iwona Sierpowska

SWPS University

Faculty of Law and Social Communication in Wrocław, Wrocław Branch

Round-the-clock care in the social welfare system – selected problems shaping the legal position of benefit recipients

Abstract:

The provision of round-the-clock care by the state to dependent persons is an expression of their right to social security. In the social welfare system, round-the-clock care is provided by specialised facilities. Their services should be adapted to social welfare standards and take into account the protection of the residents' dignity.

The aim of the presentation is to present the legal conditions of care provided to elderly and disabled persons by social welfare homes and to draw attention to the respect of the rights of persons placed in these facilities.

Theses:

1. Interference with the rights and freedoms of residents of social welfare homes must have a source in the law and cannot be based solely on the rules and statutes of the institutions.
2. Restriction of the rights of persons placed in 24-hour care facilities should take into account individual psycho-physical conditions rather than be generally applied on a one size fits all basis.

Keywords:

social welfare home, 24-hour care, benefit

prof. PhDr. Josef Malach, CSc.

Pedagogická fakulta Ostravské Univerzity, Czechy

Inspiracje do edukacji osób starszych

Abstrakt:

Kategorie starší osoba, resp. senior může zahrnovat jedince v produktivním i postproduktivním věku. Z uznávaného ontogenetického pohledu je stáří vývojovou fází nad 60 let. Hranice pro přechod do postproduktivního věku se především z ekonomických důvodů začíná posunovat do vyššího biologického věku až do 68/69 let v některých zemích Evropy. Zájem o vzdělávání seniorů tak může spadat do sféry profesního vzdělávání pěstovaného v rámci andragogiky, nebo do gerontagogiky. Obě edukační vědy pak čerpají inspiraci a podněty z moderního konceptu celoživotního učení, který akcentovalo Memorandum o celoživotním učení v roce 2000. Inspirující a akcelerující faktory v edukaci seniorů představují obecné (mega)trendy i lokální potřeby a podmínky. Z globálních trendů jsou to především digitalizace, rozvoj e-governmentu, e-byznisu, a zcela aktuálně i nástup umělé inteligence, snahy o udržitelný rozvoj projevující se zatím energetickou krizí a ekonomickou retardací, ideovou rozpolceností stávajících společenských útvarů i prohlubováním napětí mezi duchovními systémy a úsilí o genderovou vyváženost. Lokálními faktory pak jsou například kvalita životního prostředí a tím celkové kvality života, stárnutí obyvatelstva a napětí mezi jeho věkovými kohortami, změny životního stylu projevující se např. snahou o dosažení work-life balance a wellbeingu po celou dobu produktivního věku člověka. Nové koncepty Společnost 4.0, resp. Vzdělávání 4.0, které zdůrazňují dvě hlavní osobnostní kategorie,

a to a) schopnosti a dovednosti a b) postoje a hodnoty, napomáhají k identifikaci externalit a vnitřních faktorů působících na celoživotní formování jedince. Tradiční znalostní učení je však také cenné a vždy bude hrát důležitou roli v kurikulu a metodách používaných v systému školství. Také edukace seniorů je limitována působením specifické škály bariér, které se liší mírou jejich ekonomické angažovanosti. Zvyšování střední délky života vyvolává potřebu připravit celou společnost na tuto realitu a zvl. pak samotné seniory, např. cestou projektů zdravého stárnutí nebo naplňováním cílů strategických rámců přípravy na stárnutí společnosti (např. v Česku na období 2021–2025). V tomto projektu je deklarován význam a cesty realizace celoživotního učení seniorů, které by mělo přispívat k adaptaci na změny prostředí, k formování občanské a osobní kompetence, podporovat flexibilitu na trhu práce a účast na dalším rozvoji a růstu v průběhu života, stejně jako udržení nezávislosti a dobrého zdravotního stavu v seniorském věku. Velkou roli zde mohou i nadále plnit Univerzity třetího věku, Akademie třetího věku i Virtuální univerzity třetího věku. Jejich vzdělávací nabídka a zkušenosti s edukací seniorů jsou konkrétně zohledněny na Česko a Ostravskou univerzitu.

Klíčová slova:

vzdělávání seniorů, gerontagogika, motivace k učení, univerzity třetího věku, příprava na stárnutí společnosti

prof. PhDr. Josef Malach, CSc.

Faculty of Education University of Ostrava, Czech Republic

Inspirations for educating older people

Abstract:

Category elderly person, or senior can include individuals in both productive and post-productive age. From a recognized ontogenetic point of view, old age is a developmental stage over 60 years. The threshold for the transition to the post-productive age is starting to shift to a higher biological age, up to 68/69 years in some European countries, primarily for economic reasons. Interest in the education of seniors can thus fall into the sphere of professional education cultivated within the framework of andragogy, or gerontagogy. Both educational sciences then draw inspiration and stimuli from the modern concept of lifelong learning, which was emphasized by the Memorandum on lifelong learning in 2000. Inspiring and accelerating factors in the education of seniors represent general (mega)trends as well as local needs and conditions. Of the global trends, these are primarily digitization, the development of e-government, e-business, and, quite recently, the advent of artificial intelligence, efforts for sustainable development manifested so far by the energy crisis and economic retardation, the ideological split of existing social formations, as well as the deepening of tensions between spiritual systems and efforts for gender balance. Local factors are, for example, the quality of the environment and thus the overall quality of life, the aging of the population and the tension between its age cohorts, lifestyle changes manifesting, for example, in the effort to achieve work-life balance and well-being throughout a person's productive life. New concepts Society 4.0, or Education 4.0, which emphasizes two main personality categories, namely a) abilities and skills and b) attitudes and values,

helps to identify externalities and internal factors acting on the lifelong formation of an individual. However, traditional knowledge-based learning is also valuable and will always play an important role in the curriculum and methods used in the education system. The education of seniors is also limited by the effect of a specific range of barriers that differ according to the degree of their economic involvement. The increase in average life expectancy calls for the need to prepare the entire society for this reality, and especially the seniors themselves, e.g. through healthy aging projects or by fulfilling the goals of strategic frameworks for preparing for the aging of society (in the Czech Republic for the period 2021–2025). In this project, the importance and ways of implementing lifelong learning of seniors are declared, which should contribute to adaptation to environmental changes, to the formation of civic and personal competence, support flexibility in the labor market and participation in further development and growth throughout life, as well as maintaining independence and good health in old age. Universities of the Third Age, Academies of the Third Age and Virtual Universities of the Third Age can continue to play a big role here. Their educational offer and experience with the education of seniors are concretized in the Czech Republic and the University of Ostrava.

Keywords:

education of the elderly, gerontagogy, motivation to learn, universities of the third age, preparation for an aging society

dr hab. Aldona Rita Jurewicz

Akademia Policji w Szczytnie

dr Adam Świętoń

Katedra Teorii i Historii Prawa
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Wybrane prywatnoprawne i karnoprawne aspekty niepoczytalności i ograniczonej poczytalności – perspektywa historyczno-prawna (prawo rzymskie)

Streszczenie:

W wystąpieniu poruszona zostanie kwestia oceny prawnej zachowań i ich skutków, spowodowanych działaniem w stanie niepoczytalności oraz ograniczonej poczytalności, zarówno na gruncie rzymskiego prawa prywatnego, jak i publicznego (karnego). Autorzy wezmą pod uwagę trzy stany będące przedmiotem rozważań rzymskich jurystów. Pierwszym są czynności prawne dokonywane przez osoby chore psychiczne (*furiosi*) oraz popełniane przez nie przestępstwa. Drugą kategorię stanowią działania dokonywane przez osoby uznane za zdrowe psychicznie, ale pozostające w stanie, w którym zakłócenie świadomości było spowodowane innymi czynnikami (afekt, skłonność do marnotrawstwa). Do trzeciej kategorii, odrębnej od drugiej głównie z przyczyn kulturowych, należą wszelkie działania w stanie nietrzeźwości i ich skutki.

Jednym z interesujących zagadnień jest próba zdefiniowania przez rzymską naukę prawa pojęcia niepoczytalności i poczytalności ograniczonej (najczęściej poprzez charakterystykę określonych stanów faktycznych, np. choroba psychiczna – *furor*, działanie pod wpływem alkoholu – *per vinum* lub gniewu – *ira*) jako braku świadomego rozeznania w rzeczywistości (*nullum intellectum*). Kontrowersyjne jest przede wszystkim zagadnienie dokonania oceny stanu wyłączającego świadomość na podstawie zdobyczy ówczesnej medycyny oraz ewentualna ocena, czy taki stan uległ częściowej poprawie lub ustąpił całkowicie (*lucidium intervallum*).

Słowa kluczowe:

niepoczytalność, choroba psychiczna, stan nietrzeźwości, prawo rzymskie

dr hab. Aldona Rita Jurewicz

Police Academy in Szczytno

dr Adam Świętoń

Department of Theory and History of Law
University of Warmia and Mazury in Olsztyn

Some aspects of insanity and limited sanity in private law and criminal law – historical and legal perspective (roman law)

Abstract:

The speech will discuss the issue of legal assessment of behavior and their consequences caused by acting in a state of insanity and impaired sanity, both under Roman private and public (criminal) law. The authors will take into account three states that were the subject of considerations by Roman jurists. The first are legal acts performed by mentally ill people (*furiosi*) and the crimes they commit. The second category are actions performed by people considered mentally healthy, but in a state in which the disruption of consciousness was caused by other factors (emotion, tendency to waste). The third category, distinct from the second mainly for cultural reasons, includes all actions under the influence of alcohol and their consequences. One of the interesting issues is the attempt of the

Roman legal science to define the concept of insanity and limited sanity (most often by characterizing specific factual states, e.g. mental illness – *furor*, acting under the influence of alcohol – *per vinum* or anger – *ira*) as a lack of conscious recognition of reality (*nullum intellectum*). First of all, the issue of assessing the state of unconsciousness on the basis of the achievements of contemporary medicine and the possible assessment of whether such a state has partially improved or disappeared completely (*lucidium intervallum*) are controversial.

Keywords:

insanity, mental illness, drunkenness, Roman law

prof. dr Arnaud Paturet

CNRS UMR 7074 Centre de théorie et analyse du droit
Nanterre Université/École normale supérieure

Some reflections about deafness and law in roman antiquity

Abstract:

Among the physiological abnormalities mentioned by the jurists of ancient Rome, deafness occupies 32 texts. On one hand, deafness is a special disability in that it cannot be seen, and comparing to prodigies that could get a strong visual impact, it never caused any great social dismay among the Romans. On the other hand, it could constitute a serious obstacle to the legal development of the subject in a normative system where law, and in particular the law of obligations, implied a high degree of orality. This configuration implied to put the deaf (but also the mute) at a disadvantage. Nevertheless, Roman law remains a casuistic law system, and jurists set out to decide on a case-by-case basis. Firstly, it is notable that they made a distinction between hearing loss and total deafness (D.44.2.1.15). Once this separation has been established, two hypotheses need to be taken into account when it comes to contracting obligations. The first is that of *stipulatio*, which requires a question and an answer in order to express the promise of a future action. Here, neither the mute,

nor the deaf, nor the child, nor the absent person can contract (Gaius 3. 105; Ulpian *lib. 48 Sab. D. 45, 1, 1 pr.*). What we could observe here is an agglomeration of practical and cultural criteria around the subject's legal incapacity in this area. With regard to commitments that do not involve speech but only consent, such as deeds of purchase and sale, leases, partnership contracts and mandates, legal operators are more flexible. The Severan jurist Paul tells us in D.44.7.48 that in a legal field where words are not necessary and consent is sufficient, a deaf person can be a contracting party because he is still able to understand what is involved. Thus, it can be seen that classical Roman law did not treat deafness as a deficiency which could bar access to the legal system itself. The only restrictions that remained were those relating to the forms of the law.

Keywords:

antiquity, law, deaf studies, legal history

prof. dr Hesi Siimets-Gross

University of Tartu, Estonia

The fundamental right to social protection in estonian constitutions of interwar period and its application in practice concerning the people with special needs

Abstract:

During the interwar period there was a relatively strong emphasis on social and economic fundamental rights (SEFR) in Europe, also at constitutional level. Estonian Constitution of 1920 was quite influenced of left-wing parties, so § 25 as social protection norm was included into the constitution. This section stated that economic life in Estonia has to be in accordance with equity and that the aim of it is for persons to secure adequate housing through laws that concern the acquisition of land, a place to live, etc., and via laws that concern the right to assistance in the case of young or old age, incapacity for work, loss of a provider, need, and so forth. In my presentation, the discussion about the nature of that section will be analysed and whether it had legal influence in concrete laws for the people with special needs.

The drafters of the constitution of 1937 claimed that it should more be in accordance with the social solidarity principle within the state and on constitutional level there was a promise of state's aid for older people, as well as state aid in the event of inability to work or in cases of need (§ 28). Whether this had concrete consequences to law, will be analysed as well. Legal guarantees for the people with special needs were just making the first steps and so this development in the Constitutions of Estonia that are direct predecessors of the present Constitution, can be followed.

Keywords:

Estonian Constitution of 1920 and 1937, right to social protection, people with special needs, social welfare act

dr Katarzyna Nawrocka

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Praca resocjalizacyjna ze skazanymi z niepełnosprawnościami w Polsce i Republice Czeskiej

Streszczenie:

Niepełnosprawność sama w sobie nie stanowi przesłanki, która wyłączałaby odpowiedzialność sprawcy (wyłącza ją jedynie stwierdzenie niepożyteczności sprawcy, która może być spowodowana chorobą psychiczną bądź niepełnosprawnością intelektualną). Zatem sprawcy przestępstw będący osobami z niepełnosprawnościami są również skazywani na karę pozbawienia wolności. W Polsce skazani z niepełnosprawnościami to prawie 8% całej populacji osób osadzonych, a w Republice Czeskiej około 5,5%. W ramach wykonywania kary pozbawienia wolności na Służbie Więziennej obu analizowanych krajów spoczywa obowiązek bezpiecznej i humanitarnej izolacji skazanych, jak również odpowiedzialność za stosowanie kompleksowych i efektywnych oddziaływań mających na celu przywrócić społeczeństwu jednostki, która nie będzie

dla niego stanowiła zagrożenia. Jest to zadanie nadzwyczaj trudne i pociągające za sobą konieczność podejmowania szeregu działań, tym bardziej że osoby przebywające w jednostkach penitencjarnych są bardzo różne. Szczególne działania powinny być kierowane wobec skazanych ze specyficznymi potrzebami. Z uwagi na fakt, że programami resocjalizacyjnymi można objąć większą liczbę osób podczas jednego działania, działania grupowe stanowią bardzo ważną część pracy z osobami pozbawionymi wolności, zarówno w Polsce, jak i Republice Czeskiej.

Słowa kluczowe:

niepełnosprawność, izolacja więzienna, programy resocjalizacyjne, system terapeutyczny

dr Katarzyna Nawrocka

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Resocialization work with prisoners with disabilities in Poland and the Czech Republic

Abstract:

Disability in itself does not constitute a condition that would exclude the perpetrator's liability (it is only excluded by the declaration of the perpetrator's insanity, which may be caused by a mental illness or intellectual disability). Therefore, perpetrators of crimes who are people with disabilities are also sentenced to imprisonment. In Poland, convicts with disabilities constitute almost 8% of the total inmate population, and in the Czech Republic they constitute approximately 5.5%. As part of the execution of imprisonment, the Prison Service of both analyzed countries is responsible for the safe and humane isolation of convicts, as well as the responsibility for applying comprehensive and effective measures aimed at restoring an individual to society who will not pose a threat to

it. This is an extremely difficult task and requires taking a number of actions, especially since the people staying in penitentiary facilities are very different. Special actions should be directed towards convicts with specific needs. Due to the fact that rehabilitation programs can cover a larger number of people during one activity, group activities constitute a very important part of work with persons deprived of their liberty, both in Poland and the Czech Republic.

Keywords:

disability, prison isolation, social rehabilitation programs, therapeutic system

dr hab., prof. AWSB Anna Wilk

Katedra Prawa, Wydział Nauk Stosowanych
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Reprezentacja osób z niepełnosprawnościami w obrocie prawnym - ubezwłasnowolnienie, kuratela i możliwe alternatywy

Streszczenie:

Wystąpienie poruszać będzie tematykę reprezentacji osób z niepełnosprawnościami w obrocie prawnym. Jego celem będzie omówienie istniejących w tej kwestii rozwiązań i zaproponowanie ewentualnej ich modyfikacji, tak aby były one dostosowane do międzynarodowych standardów ochrony praw osób z niepełnosprawnościami i lepiej odpowiadały potrzebom tych osób. Istniejąca w prawie polskim instytucja ubezwłasnowolnienia, zwłaszcza całkowitego, stosowana m.in. wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną, jest bowiem przedmiotem krytyki z uwagi na zbyt głęboką, zdaniem części przedstawicieli doktryny, ingerencję w prawo tych osób do samostanowienia. Natomiast instytucja

kurateli dla osób niepełnosprawnych, przewidziana jako forma pomocy dla tych osób, także wymaga modyfikacji z uwagi na nieprecyzyjność przesłanek uzasadniających jej ustanowienie oraz wątpliwości wokół zakresu kompetencji kuratora. Omówione zatem zostaną propozycje *de lege ferenda*, zmierzające do lepszego zabezpieczenia interesów osób z niepełnosprawnościami, w tym postulowane w doktrynie koncepcje, takie jak np. pełnomocnictwo opiekuńcze czy pełnomocnictwo zdrowotne.

Słowa kluczowe:

niepełnosprawność, ubezwłasnowolnienie, kuratela

dr hab., prof. AWSB Anna Wilk

Department of Law, Faculty of Applied Sciences
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Representation of people with disabilities in legal transactions – incapacitation, guardianship and possible alternatives

Abstract:

The speech will discuss the issue of representation of people with disabilities in legal transactions. Its aim will be to discuss existing solutions in this matter and propose their possible modification so that they are adapted to international standards for the protection of the rights of people with disabilities and better meet the needs of these people. The institution of incapacitation existing in Polish law, especially total incapacitation (used, among others, towards people with intellectual disabilities) is the subject of criticism due to too deep, according to some representatives of the doctrine, interference with the right of these people to self-determination. However, the institution of guardianship for

disabled people, intended as a form of assistance for these people, also requires modification due to the imprecise premises justifying its establishment and doubts regarding the scope of the guardian's competences. Therefore, *de lege ferenda* proposals will be discussed, aiming to better protect the interests of people with disabilities, including concepts postulated in the doctrine, such as protective power of attorney or health power of attorney.

Keywords:

disability, incapacitation, guardianship

dr hab., prof. UEK Magdalena Małecka-Łyszczek

Katedra Prawa Konstytucyjnego, Administracyjnego i Zamówień Publicznych
Instytut Prawa, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Ewolucja świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami

Streszczenie:

Problematyka odnoszona do opiekunów osób z niepełnosprawnościami jest zagadnieniem, które musi zostać wyeksponowane w obecnym dyskursie odnoszonym do kwestii niepełnosprawności. Konieczna jest analiza co do rozwiązań prawnych (a te charakteryzują się obecnie możliwością zastosowania zasadniczo dwóch modeli, gdzie datą graniczną jest 1 stycznia 2024) kluczowej zmiany dopuszczającej zarobkowanie opiekuna osoby z niepełnosprawnością i związanych z tym wyzwań, np. na poziomie funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, które można postrzegać jako potencjalne instrumenty przywracające aktywność zawodową opiekunów.

Cel:

celem wystąpienia jest przybliżenie aktualnego modelu świadczeń dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, wraz ze wskazaniem głównych kierunków ewolucyjnych zmian, jakie dokonały się w tym obszarze. Jest to kwestia niezwykle istotna i aktualna nie tylko w swym wymiarze teoretycznym, ale szczególnie praktycznym, mając na uwadze zmiany, jakie dokonały się w naszym ustawodawstwie z dniem 1 stycznia 2024 r., tj. z wejściem w życie przepisów ustawy o świadczeniu wspierającym.

Główne tezy:

Opiekunowie osób z niepełnosprawnościami są grupą zagrożoną wykluczeniem społecznym, z uwagi na obowiązujący dotychczas model przyznawania świadczeń do nich kierowanych, który zakładał bezwzględny zakaz zarobkowania celem pobierania tychże świadczeń.

Sytuacja opiekunów osób z niepełnosprawnościami wymaga przedyskutowania na poziomie aktualnych, jak i proponowanych rozwiązań prawnych.

Opiekunowie osób z niepełnosprawnościami są nadal niedostrzeganymi aktorami na poziomie polityki publicznej.

Słowa kluczowe:

niepełnosprawność, świadczenia dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami, możliwość zarobkowania

mgr Adam Jan Kaźmierczak

Uniwersytet Zielonogórski
University of Zielona Góra

dr Maria Agnieszka Paszkowicz

Uniwersytet Zielonogórski
University of Zielona Góra

Zielonogórzanie po kryzysach psychicznych na lokalnym rynku pracy (studium przypadków)

Streszczenie:

Niepełnosprawność psychiczna jest powszechnym problemem zarówno na poziomie indywidualnym, jak i zdrowia publicznego i polityki społecznej. Skala występowania zaburzeń psychicznych jest duża i wykazuje tendencję wzrostową, o czym świadczą dane Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Na całym świecie co czwarta osoba doświadcza zaburzenia psychicznego co najmniej raz w ciągu swojego życia. Osoby po kryzysie psychicznym czy chorujące psychicznie są grupą najsilniej stygmatyzowaną przez społeczeństwo i jednocześnie mają poważne problemy ze zdobyciem zatrudnienia i jego kontynuowaniem.

Celem niniejszego opracowania było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, jak respondenci funkcjonowali przed i po kryzysach psychicznych na rynku pracy. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, do którego opracowano narzędzie w postaci kwestionariusza ankiety. Udział respondentów w badaniach był dobrowolny i anonimowy; badani musieli

spełniać łącznie 2 kryteria: zamieszkanie w Zielonej Górze oraz wykonywanie pracy zawodowej w okresie prowadzenia badań. Uzyskano 6 wypełnionych kwestionariuszy.

Opracowanie składa się z 5 części. W pierwszej dokonano przeglądu literatury przedmiotu na temat kryzysów psychicznych. Następnie zaprezentowano dane dotyczące dynamiki przypadków kryzysów psychicznych i chorób psychicznych w Lubuskiem w okresie minionych 10 lat. W trzeciej części przedstawiono metodykę przeprowadzonych badań i krótką charakterystykę respondentów. Czwarta część jest poświęcona sytuacji zawodowej osób po kryzysach psychicznych przed i po wystąpieniu takiego kryzysu. Opracowanie zakończone jest podsumowaniem.

Słowa kluczowe:

kryzys psychiczny, stygmatyzacja, możliwości i ograniczenia pracy zawodowej, rynek pracy

mgr Adam Jan Kaźmierczak

Uniwersytet Zielonogórski
University of Zielona Góra

dr Maria Agnieszka Paszkowicz

Uniwersytet Zielonogórski
University of Zielona Góra

Zielona Góra residents after mental crises in the local labor market (case studies)

Abstract:

Mental disability poses a pervasive challenge both at individual and public health and social policy levels, with a growing incidence underscored by World Health Organization (WHO) data. Globally, one in four individuals will encounter a mental disorder during their lifetime, amplifying the urgency of addressing this issue. Particularly, individuals who have undergone mental crises or faced mental illness endure significant societal stigmatization and encounter formidable obstacles in securing and retaining employment.

This study endeavors to examine the pre- and post-mental crisis functioning of respondents within the labor market. Employing a diagnostic survey methodology, a meticulously crafted survey questionnaire tool was utilized, and participation was voluntary and anonymous. Respondents, meeting specific criteria of residency in Zielona Góra and

holding a professional job during the study period, yielded six completed questionnaires.

The study unfolds across five sections. The first delves into a literature review on mental crises, followed by an exploration of the temporal evolution of incidents related to mental crises and mental illness in the Lubuskie region over the past decade. The third section details the research methodology and provides a concise overview of the respondents. The fourth section focuses on the professional circumstances of individuals who experienced mental crises before and after such occurrences. The study concludes with a summarization of key findings.

Keywords:

mental crisis, stigma, career opportunities and limitations, labor market

dr n. pr. Karolina Walancik

Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Rola rodziny w tworzeniu bezpieczeństwa życia osób o szczególnych potrzebach

Streszczenie:

Instytucja rodziny przez wieki ulegała przeobrażeniom. Należy zatem zadać pytanie: Czy w związku z tymi przemianami zmieniła się rola rodziny oraz jej funkcje? Dotyczy to również kwestii związanej z rolą rodziny jako instytucji, która tworzy bezpieczeństwo życia osób o szczególnych potrzebach. Wobec powyższego w trakcie wystąpienia i publikacji zaprezentuję kwestie związane z rolą rodziny w tworzeniu bezpieczeństwa życia osób o szczególnych potrzebach w kontekście funkcji, jakie pełni rodzina w ujęciu społecznym, prawnym, pedagogicznym w dobie przemian tej instytucji.

Słowa kluczowe:

rodzina, bezpieczeństwo, niepełnosprawność, osoby o szczególnych potrzebach

dr n. pr. Karolina Walancik

WSB University in Dąbrowa Górnicza

The role of the family in creating life security for people with special needs

Abstract:

The institution of the family has been undergoing transformation over the centuries. Therefore, the question should be asked whether the role of the family and its functions have changed due to these changes? This also applies to the issue of the role of the family as an institution that creates life security for people with special needs. Therefore, during the speech and publication, I will present issues related to the role of the family in creating life security for people with special needs in the context of the functions that the family performs in social, legal and pedagogical terms in the era of transformation of this institution.

Keywords:

family, safety, disability, people with special needs

dr hab., prof. AWSB Ryszard Szynowski

Katedra Bezpieczeństwa
Wydział Nauk Stosowanych
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Ludność cywilna w czasie konfliktu zbrojnego

Streszczenie:

Osoby cywilne jako szczególnie zagrożone w toku konfliktu zbrojnego potrzebują ochrony, podlegają w ramach międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych wyjątkowo silnej ochronie prawnej. Współcześnie ochrona ludności cywilnej jest jednym z najważniejszych, a także najtrudniejszych celów stawianych międzynarodowemu prawu humanitarnemu konfliktów zbrojnych. Prawo wojenne reguluje zasady, środki i metody prowadzenia działań wojennych. Niestety, ze względu na sposób prowadzenia działań wojennych oraz stosowane środki walki, zdrowie i życie ludności cywilnej jest narażone na rozmaite niebezpieczeństwa, tym bardziej dotyczy to osób ze specjalnymi potrzebami. Podczas konfliktów zbrojnych pojawia się wiele wyzwań dla wszystkich dotkniętych nimi osób cywilnych. Wyzwania te są jeszcze większe w przypadku osób ze szczególnymi potrzebami, ponieważ bariery instytucjonalne i środowiskowe oraz czynniki ryzyka zaostrzają się w sytuacjach kryzysowych lub konfliktowych, i właśnie o tych czynnikach ryzyka będzie traktowało moje wystąpienie.

Słowa kluczowe:

konflikt zbrojny, ludność cywilna, ochrona, prawo międzynarodowe

dr hab., prof. AWSB Ryszard Szynowski

Department of Security
Faculty of Applied Sciences
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Civilian population during armed conflict

Abstract:

Civilians, as particularly at risk during an armed conflict, need protection and are subject to exceptionally strong legal protection under international humanitarian law of armed conflicts. Nowadays, the protection of civilians is one of the most important and most difficult goals set for international humanitarian law of armed conflicts. The law of war regulates the principles, means and methods of conducting warfare. Unfortunately, due to the way warfare is conducted and the means of combat used, the health and life of the civilian population is exposed to various dangers, especially those with special needs. Armed conflicts present many challenges for all civilians affected. These challenges are even greater for people with special needs, because institutional and environmental barriers and risk factors become more acute in crisis or conflict situations, and it is these risk factors that my speech will focus on.

Keywords:

armed conflict, civilian population, protection, international law

dr inż. Krzysztof Radwan

Stowarzyszenie Wspierania Bezpieczeństwa Narodowego,
Krajowe Stowarzyszenie Ochrony Informacji Niejawnych

Obrona cywila „być czy nie być, jest czy jej nie ma” - konsekwencje dla ludności cywilnej w czasie konfliktu zbrojnego

Streszczenie:

Zarówno I protokół dodatkowy do konwencji genewskich dotyczący ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych, jak i II dotyczący ochrony ofiar niemiędzynarodowych konfliktów zbrojnych, w swych treściach dotyczących obrony cywilnej wskazują tylko zakres zadań, jakie należy uwzględnić w trakcie organizacji struktur obrony cywilnej danego kraju. Porównując rozwiązanie problemu w Ukrainie i Polsce, należy stwierdzić, że strona ukraińska jest lepiej przygotowana do zwalczania skutków agresji wojennej niż Polska.

Ukraina, od 2014 roku będąca w ciągłym konflikcie z Rosją, przygotowywała swe struktury oraz wykorzystywała np. miejsca ukryć ludności

powstałe w okresie tzw. zimnej wojny. Polska od 2004 roku lekceważyła możliwość wystąpienia zagrożenia o charakterze wojny. Ostatecznie wprowadzając ustawę o obronie ojczyzny zlikwidowała obronę cywilną. Efektem tego jest brak przygotowania ludności do ewentualnego zagrożenia wojennego. Krótka diagnoza obecnego stanu obrony cywilnej w Polsce.

Słowa kluczowe:

wojna, obrona cywila, prawo, Polska

dr inż. Krzysztof Radwan

Stowarzyszenie Wspierania Bezpieczeństwa Narodowego,
Krajowe Stowarzyszenie Ochrony Informacji Niejawnych

Civilian defense “to be or not to be, is or is not” – consequences for the civilian population during an armed conflict

Abstract:

Both the First Additional Protocol to the Geneva Conventions on victims of international armed conflicts and the Second Additional Protocol on the protection of victims of non-international armed conflicts, in their content regarding civil defense, only indicate the scope of tasks that should be taken into account when organizing the civil defense structures of a given country. Comparing the solution to the problem in Ukraine and Poland, it should be stated that the Ukrainian side is better prepared to combat the effects of military aggression than Poland.

Ukraine, which has been in constant conflict with Russia since 2014, has been preparing its structures and using, for example, places to hide people created during the so-called “Cold War”. Since 2004, Poland has ignored the possibility of a war-like threat. Ultimately, by introducing the Homeland Defense Act, it abolished civil defense. The result is that the population is not prepared for a possible war threat. A brief diagnosis of the current state of civil defense in Poland.

Keywords:

war, civilian defense, law, Poland

kom. dr Patryk Błasik

specjalista zespołu ds. profilaktyki społecznej nieletnich i patologii
Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim

Bezpieczeństwo osób starszych i z niepełnosprawnością w przestrzeni miejskiej

Streszczenie:

Celem wystąpienia będzie przybliżenie perspektywy bezpieczeństwa osób starszych i z niepełnosprawnością w kontekście korzystania z przestrzeni miejskiej. Konieczność stałego monitoringu zagrożeń, przed jakimi stają osoby ze szczególnymi potrzebami, zachęciła autora do przygotowania analizy sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych w Polsce. Swoje wystąpienie opierać będzie na dwóch płaszczyznach: jedną z nich będą zagrożenia występujące w życiu codziennym, druga zaś sfera dotyczyć będzie dostępu wspomnianej grupy do placówek odpowiedzialnych za kształtowanie bezpieczeństwa publicznego. W kontekście zapobiegania zagrożeniom przywołane zostaną przykłady dotyczące koncepcji CPTED (Crime Prevention through Environmental Design), a w zakresie dostępności do placówek autor odniesie się do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Słowa kluczowe:

bezpieczeństwo, osoby starsze, przestrzeń miejska

kom. dr Patryk Błasik

specjalista zespołu ds. profilaktyki społecznej nieletnich i patologii
Komendy Powiatowej Policji w Wodzisławiu Śląskim

Safety of elderly and disabled people in urban space

Abstract:

The aim of the presentation will be to present the perspective of the safety of elderly and disabled people in the context of using urban space. The need to constantly monitor the threats faced by people with special needs encouraged the author to prepare an analysis of the situation of elderly and disabled people in Poland. The author will base his speech on two levels: one will be threats occurring in everyday life, the other will concern the access of the mentioned group to institutions responsible for shaping public security. In the context of threat prevention, examples of the CPTED (Crime Prevention through Environmental Design) concept will be cited, and in terms of accessibility to facilities, the author will refer to ensuring accessibility for people with special needs.

Keywords:

safety, elderly people, urban space

dr hab. Marek Walancik, prof. AWSB

Katedra Pedagogiki, Wydział Nauk Stosowanych
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Przeciwdziałanie przemocy wobec osób starszych i z niepełnosprawnością

Streszczenie:

Współcześnie zjawiska przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych nasilają się i przybierają różne formy: zaniedbania fizycznego, psychicznego/emocjonalnego, seksualnej napaści, finansowych, fizycznych i wielu innych. Niewątpliwie wszystkie one zadają osobom starszym i niepełnosprawnym cierpienie psychiczne, fizyczne, stres i upokorzenie. Z przemocą wobec osób starszych i niepełnosprawnych związane są tzw. czynniki ryzyka przemocy wobec tych osób. W trakcie wystąpienia i publikacji zaprezentuję czynniki ryzyka przemocy, formy przemocy, a nade wszystko jej przeciwdziałanie.

Słowa kluczowe:

przemoc, osoby starsze, niepełnosprawność, przeciwdziałanie

dr hab. Marek Walancik, prof. AWSB

Department of Pedagogy Faculty of Applied Sciences.
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Counteracting violence against older people and people with disabilities

Abstract:

Nowadays, forms of violence against elderly and disabled people are increasing and take various forms such as: physical neglect, mental/emotional neglect, sexual assault, financial, physical and many others. Undoubtedly, all of them cause mental suffering, physical stress and humiliation to older and disabled people. Violence of the elderly and disabled people is associated with the so-called risk factors for violence against these people. During the speech and publication, I will present the risk factors of violence, forms of violence and, above all, its prevention.

Keywords:

violence, elderly people, disability, counteracting

prof. dr Gražina Čiuladienė

Mykolas Romeris University, Vilnius, Lithuania

dr Nomedra Gudeliene

Mykolas Romeris University, Vilnius, Lithuania

Importance of buffering the media portraying wars effect on young people

Abstract:

Current wars in Ukraine, Israel and other parts of the world are constantly portrayed in the media which creates an immediate exposure of the disaster (Myers-Walls, 2002). War-related communication through a wide variety of media channels might impact anxiety, both of its reduction (mostly due to fulfilling the need to obtain trustworthy information) and exposedness. However, as Walma van der Moler (2004) warns, most news presentations are not adapted to children's cognitive level and emotional experiences. Numerous studies indicate that children reaction to the news depend upon their age, developmental stage and feeling of security (e.g., Smith and Moyer-Guse, 2006).

The study aims to reveal the role of the media in evoking war-related anxiety among young people and means to minimize its negative affect. The attitudes and need of Lithuanian and Ukrainian (who emigrated to Lithuania) high-school children regarding war-related anxiety; and the availability of discussion / sharing of information with others are investigated. Data is collected using a questionnaire method, which is both quantitative and qualitative in design.

The research findings might be useful to parents, teachers, and youth workers to effectively assist young people in coping with the stressors. The research findings suggest that interventions should be applied to minimize the traumatic impact of the media depicting wars and use the knowledge and understanding gained to contain the 'ripple effect' on people at an individual, community, and national level (Summers and Winefield, 2009, p. 68). Knowledge on how to cope with anxiety in the war-affected world and social support based on it may act as a buffer in coping with young people anxiety or vulnerability related to war (Barrera, 2000; Cohen and Wills, 1985). This study might be useful on the macro and micro level in developing strategies, prevention and protection measures, delivering services to help young people deal with the war-related anxiety.

Keywords:

communication, war, anxiety, young people

dr inż. Bogusław Kogut

Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Osoby starsze i z niepełnosprawnościami w obliczu sytuacji kryzysowych - katastrofy naturalne, awarie techniczne

Streszczenie:

Prowadzenie działań w sytuacjach kryzysowych wywołanych siłami natury lub postępowaniem cywilizacyjnym wymaga odpowiedniego przygotowania podmiotów oraz użycia odpowiednich ilości zasobów ratowniczych. Działania te prowadzone są w presji czasu oraz w środowisku zagrożeń oddziałujących zarówno na osoby ratowane, jak i ratujące. Szczególnie trudne do przeprowadzenia są działania dotyczące osób o ograniczonej zdolności poruszania się – wymagają od ratujących specjalistycznej wiedzy, umiejętności i doświadczenia w zakresie prowadzenia takich działań. Działania prowadzone w środowisku osób niepełnosprawnych wymagają również szczególnej troski, zwłaszcza w przypadku prowadzenia

działań w obiektach typu szpitale, domy pomocy społecznej czy sanatoria. Organizacja akcji ewakuacyjnej wymaga od kierującego nią opracowania takiego scenariusza, aby dodatkowo nie narażać osób niepełnosprawnych na dodatkowe zagrożenie ich życia i zdrowia.

Przygotowanie się do działań sił ratowniczych wymaga prowadzenia ćwiczeń i analizowania różnych scenariuszy przy określonych zagrożeniach, utrudniających sprawne działanie zasobów ratowniczych.

Słowa kluczowe:

sytuacje kryzysowe, działania ratownicze, osoby niepełnosprawne

dr inż. Bogusław Kogut

WSB University in Dąbrowa Górnicza

Elderly and disabled people faced crisis situations – natural disasters, technical failures

Abstract:

Carrying out actions in crisis situations caused by the forces of nature or the progress of civilization requires appropriate preparation of entities and the use of appropriate amounts of rescue resources. These activities are carried out under time pressure and in an environment of threats affecting both the rescued and the rescuers. Activities involving people with limited mobility are particularly difficult to carry out, as they require specialist knowledge, skills and experience in carrying out such activities from rescuers. Activities carried out in the environment of disabled people also require special care, especially in the case of activities

carried out in facilities such as hospitals, social welfare homes or sanatoriums. Organizing an evacuation action requires the person in charge to develop such a scenario so as not to expose disabled people to additional threats to their lives and health.

Preparing for rescue operations requires conducting exercises and analyzing various scenarios with specific threats hindering the efficient operation of rescue resources.

Keywords:

crisis situations, rescue operations, disabled people

dr inż. Krystian Mączka

Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Cyberbezpieczeństwo. Podstawowe zasady bezpieczeństwa w sieci

Streszczenie:

Głównym celem działań cyberprzestępców jest kradzież środków finansowych. Do sieci Internet zmigrowały już w dużej części wszelkie formy aktywności użytkowników, a w szczególności operacje finansowe, co spowodowało, że działalność przestępcza w tym sektorze ciągle wzrasta. O ile egzystencja „w sieci” i wykorzystywanie jej do zakupów, sprzedaży, przelewów, opłat itd. niesie szereg korzyści dla użytkownika i pozwala mu oszczędzać czas, to wprowadza także dodatkowy element – ryzyko oszustwa. Ryzyko to jest związane przede wszystkim z brakiem wiedzy w zakresie podstaw bezpieczeństwa w sieci. Problemy związane z cyberbezpieczeństwem powinny stać się przedmiotem nauczania na każdym

etapie życia, gdyż przewidywać można, że postępująca digitalizacja sprawi, iż obrót wszelkimi dokumentami oraz środkami finansowymi w przyszłości będzie realizowany jedynie cyfrowo, a co za tym idzie, cyberprzestępczość stanie się główną formą zagrożeń przestępczych dla wszystkich osób.

Słowa kluczowe:

cyberbezpieczeństwo, ryzyka, zagrożenia, zasady bezpieczeństwa

dr inż. Krystian Mączka

WSB University in Dąbrowa Górnicza

Cybersecurity. Basic rules of network security

Abstract:

The main goal of cybercriminals is to steal funds. All forms of user activity, especially financial operations, have largely migrated to the Internet, which means that criminal activity in this sector is constantly increasing. While being “online” and using it for purchases, sales, transfers, fees, etc. brings a number of benefits to the user and allows him to save time, it also introduces an additional element – the risk of fraud. This risk is primarily related to the lack of knowledge about the basics of network security. Problems related to cybersecurity should become the subject of teaching at every stage of life, because it can be

predicted that ongoing digitalization will mean that in the future, the turnover of all documents and financial resources will be carried out only digitally, and therefore, cybercrime will become the main form of criminal threats for all people.

Keywords:

cybersecurity, risks, threats, security principles

dr n. o zdr. Anna Janik

Collegium Medicum – Wydział Medyczny,
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Klauzula sumienia a bezpieczeństwo zdrowotne

Streszczenie:

Od momentu ukształtowania się struktur samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych, których osadzenie w prawie znajduje miejsce w Ustawie o samorządzie zawodowym pielęgniarek i położnych oraz w Ustawie o zawodach pielęgniarstwa i położnej, zawody pielęgniarstwa i położnej są zawodami samodzielnymi – wykonują je w pełni wykwalifikowani specjaliści, których samodzielność oznacza również zdolność do podejmowania decyzji dotyczących wykonywania procedur medycznych, które mają wpływ na zdrowie i życie ludzkie.

Jednakże w ostatnich latach doszło do legalizacji procedur medycznych powszechnie uznanych za kontrowersyjne, których wykonanie staje się problematyczne w chwili, w której dochodzi do zderzenia norm prawa stanowionego z normami światopoglądowymi lub religijnymi. Dlatego

też, by nie godzić w konstytucyjnie zagwarantowane prawa człowieka, stworzono rozwiązanie umocowane w strukturach prawa, takie jak „klauzula sumienia”, zwana również „sprzeciwem sumienia”. Jest to *odmowa wykonania obowiązku nałożonego zgodnie z prawem z powołaniem się na przekonania religijne lub moralne*.

Problemem jest jednak fakt, iż zdefiniowanie, czym jest sumienie, staje się niemożliwe bez odniesienia do indywidualnego i subiektywnego systemu wartości jednostki, który nie sposób zweryfikować pod względem prawnym. Pojawia się więc pytanie, czy klauzula sumienia w ogóle ma rację bytu i jaki ma wpływ na bezpieczeństwo pacjentek?

Słowa kluczowe:

klauzula sumienia, zawód pielęgniarstwa, zawód położnej

dr n. o zdr. Anna Janik

Collegium Medicum – Faculty of Medicine,
WSB University in Dąbrowa Górnicza

The conscience clause v. health safety

Abstract:

Since the formation of the structures of the professional self-government of nurses and midwives, whose embedding in the law is included in the Act on the professional self-government of nurses and midwives and in the Act on the professions of nurses and midwives, the professions of nurses and midwives have been independent professions – they are performed by fully qualified specialists, whose independence also means the ability to make decisions regarding the performance of medical procedures, which have an impact on human health and life.

In recent years, however, there has been a legalization of medical procedures that are generally considered controversial, the performance of which becomes problematic when the norms of the law collide with the norms of worldview or religion. Therefore, in order not to violate the

constitutionally guaranteed human rights, a solution was created that is embedded in the structures of law, such as the “conscience clause”, also known as “conscientious objection”. It is a refusal to perform an obligation imposed by law on the basis of religious or moral beliefs.

The problem, however, is that it becomes impossible to define what conscience is without reference to the individual’s individual and subjective system of values, which cannot be legally verified. The question then arises as to whether the conscience clause has a raison to exist at all and what impact it has on the health safety of patients?

Keywords:

conscience clause, nursing profession, midwifery profession

dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Mariola Szulik

Collegium Medicum – Wydział Medyczny
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

dr hab. n. o zdr., prof. AWSB Mariola Szulik

Collegium Medicum – Faculty of Medicine
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Czy ratownik medyczny w opiece przedszpitalnej jest bezpieczny?

Is a member of medical rescue team in pre-hospital care safe?

Streszczenie:

Celem pracy jest określenie rodzajów niebezpieczeństwa i narzędzi bezpieczeństwa dla ratownika medycznego w opiece przedszpitalnej.

Metodyka: 1. przegląd literatury; 2. przegląd social mediów; 3. zbadanie bezpieczeństwa dotyczącego a) ciała (od urazu do infekcji); b) zawodu (w sensie prawnym); c) mentalności (przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu); d) jak i PTSD (grupy terapeutyczne).

Wyniki: Wiele jest przypadków ataków i obrażeń ratowników medycznych. Wiele przypadków opisywanych jest w „social mediach”. Ratownik medyczny doznaje urazu fizycznego i psychicznego podczas pracy z pacjentem trudnym, nieświadomym lub świadomym nie poinformowanym. Ratownik jest zagrożony w sensie prawnym, jest zmęczony pracą i nie radzi sobie ze wspomnieniami o trudnych sytuacjach zawodowych (jak w PTSD).

Dyskusja: Ratownicy z różnych regionów kraju i o różnym stażu pracy oraz o różnej odwadze cywilnej mają problemy: prawne, etyczne, mentalne i zdrowotne dotyczące przeszłości i teraźniejszości. Potrzebują ustawowego wsparcia oraz stabilności zawodowej, psychicznej i merytorycznej oraz feedbacku dotyczącego losów pacjentów leczonych przedszpitalnie i przekazanych do SOR / IP oddziałów szpitalnych.

Wnioski:

1. Istnieje potrzeba briefingu i debriefingu wśród ratowników.
2. Social media to nie narzędzie, ani prawne, ani opiniotwócze.
3. Ratownicy są zmęczeni z powodu i nieratunkowych wezwań przez pacjentów, i nieratunkowego traktowania zawodu przez dyspozytorów medycznych.
4. Ratownicy medyczni potrzebują psychologa i autorytetu oraz przede wszystkim wsparcia prawnego i psychologicznego.

dr n. o zdr. Jarosław Madowicz

Collegium Medicum – Wydział Medyczny
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

dr n. o zdr. Jarosław Madowicz

Collegium Medicum – Faculty of Medicine
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Paramistrzostwa pierwszej pomocy jako forma szkolenia dedykowana osobom z niepełnosprawnościami

First aid practice as a form of training dedicated to people with disabilities

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie niestandardowej formy szkolenia osób z niepełnosprawnościami, będącej połączeniem nauki ze współzawodnictwem.

Główna teza: Rywalizacja drużynowa wśród osób z niepełnosprawnościami daje szansę na lepsze przyswojenie zasad i umiejętności udzielania pierwszej pomocy.

Definicja Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) określa, że niepełnosprawność stanowi ograniczenie bądź całkowity brak zdolności do podejmowania pewnego rodzaju aktywności, a także ograniczenie zdolności do uczestnictwa w różnych obszarach życia, będące wynikiem wystąpienia uszkodzenia bądź upośledzenia funkcji organizmu. Szacuje się, że w Unii Europejskiej stosunek osób niepełnosprawnych do ogółu społeczeństwa wynosi 1:6. Oznacza to, że około 80 milionów mieszkańców często nie ma możliwości uczestniczenia w pełni w życiu tak społecznym, jak i gospodarczym. Definicja pierwszej pomocy została opisana w ustawie z dnia 8 września 2006 roku o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Określa ona, że

jest to zespół czynności podejmowanych w celu ratowania osoby będącej w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego, wykonywanych przez osobę znajdującą się w miejscu zdarzenia. Z przytoczonej definicji pierwszej pomocy wynika, że każda osoba będąca świadkiem zdarzenia, tzn. znajdująca się w miejscu, gdzie znajduje się osoba poszkodowana wymagająca udzielenia pierwszej pomocy, ma prawo do wykonania tych czynności.

Dodatkowo należy mieć na uwadze, że postanowienia zapisów art. 162 kk określają, że kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu groźącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat trzech.

Osoby z niepełnosprawnościami należałoby podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich to takie osoby, które można zaliczyć do grupy z niepełnosprawnością medyczną, druga grupa to osoby z niepełnosprawnością społeczną.

First aid practice as a form of training dedicated to people with disabilities

Funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie nie wyłącza ich z sytuacji, w których mogą znaleźć się jako osoby uczestniczące w zdarzeniu, w którym potrzebne jest udzielenie pierwszej pomocy. Sytuacje takie mogą być częstsze w przypadku, gdy jest to związane również z ich aktywnością na rynku pracy. W zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności, ich obecność zawodowa może mieć różny charakter i różną częstotliwość. Osoby z niepełnosprawnościami mają coraz większą możliwość zatrudnienia. Jest to związane zarówno z pewnymi ułatwieniami wynikającymi z dotacji lub ulg dla pracodawców, jak również z bardzo niskim bezrobociem.

Podczas aktywności zawodowej w miejscu pracy istnieje większe ryzyko wystąpienia różnych sytuacji związanych z zagrożeniami zdrowia czy życia. Zarówno wynikających z dysfunkcji organizmu, jak i zdarzeń zewnętrznych, t.j. wypadki czy urazy. W związku z obowiązkiem udzielania pierwszej pomocy osoby niepełnosprawne mają możliwość uczenia się zasad, jakie obowiązują podczas jej udzielania. Główne cele udzielania pierwszej pomocy to: ratowanie ludzkiego życia; ratowanie ludzkiego zdrowia; ograniczanie skutków urazów; ograniczanie skutków nagłych zachorowań; zagwarantowanie opieki nad poszkodowanym. Najczęściej udzielenie pierwszej pomocy jest konieczne w sytuacjach Nagłego Zatrzymania Krążenia, omdleniach, różnego rodzaju urazach, wypadkach, w tym komunikacyjnych, udarach mózgu czy sytuacjach związanych z zaburzeniami metabolicznymi. W takich sytuacjach mogą również znaleźć się osoby z niepełnosprawnością, które mając świadomość potrzeby udzielenia pomocy, chciałyby to zrobić właściwie.

Stąd wychodząc naprzeciw oczekiwaniom osób z niepełnosprawnościami, zaplanowano i zorganizowano Paramistrzostwa Pierwszej Pomocy. Finał tego projektu odbywał się w Szczyrku, w hotelu Stok. Odbyło się pięć edycji tych mistrzostw. Niestety, pandemia koronawirusa SARS CoV-2 oraz duży remont obiektu spowodowały przerwę w organizacji kolejnych edycji. Sam projekt tych mistrzostw nie ograniczał się tylko do dni, w których odbywały się rywalizacje. Schemat tego przedsięwzięcia zakładał kilka etapów: etap 1 – kwalifikacja drużyn zgłaszanych spośród środowisk osób niepełnosprawnych t.j. Warsztaty Terapii Zajęciowej, Zakłady Pracy Chronionej itd.; etap 2 – drużyny ćwiczą zasady udzielania pierwszej pomocy w swoich grupach; etap 3 – spotkanie zakwalifikowanych drużyn w miejscu, gdzie będą odbywać się mistrzostwa, na dwudniowym treningu umiejętności, kilka tygodni przed mistrzostwami; etap 4 – doskonalenie umiejętności w swoich grupach; mistrzostwa – drużyny przechodzą przygotowane konkurencje, dla wszystkich takie same, mistrzostwa trwają 3–4 dni.

Wnioski: 1. Osoby z niektórymi niepełnosprawnościami również mogą udzielać pierwszej pomocy; 2. Nauka zasad udzielania pierwszej pomocy poprzez przygotowywanie się drużyn do rywalizacji jest skuteczną metodą przyswajania wiedzy i umiejętności; 3. Paramistrzostwa Pierwszej Pomocy oprócz sprawdzenia wiedzy i umiejętności w udzielaniu pierwszej pomocy, stały się prestiżowymi mistrzostwami dla środowiska osób z niepełnosprawnościami, które z dużym zaangażowaniem starały się brać udział w kolejnych edycjach.

Grzegorz Wydrowski

Kawaler Orderu Krzyża Wojskowego,
Prezes Zarządu Fundacji SPRZYMIERZENI z GROM

dr hab., prof. AP Marcin Lasoń

Fundacja SPRZYMIERZENI z GROM,
Akademia Piotrkowska

Przeżycia o charakterze traumatycznym – sposoby działania profilaktyczno-leczniczego doraźne i odległe w czasie na bazie doświadczeń weteranów misji zagranicznych

Traumatic experiences – temporary and long-term preventive and treatment methods based on the experiences of veterans of foreign missions

Streszczenie:

Wystąpienie poświęcone zostanie omówieniu przykładów przeżyć traumatycznych, doświadczanych w szczególności przez żołnierzy (weteranów), jak i funkcjonariuszy służb mundurowych, sportowców i cywili. Ponadto ich następstwom oraz stosowanym sposobom pomocy pacjentom borykającym się z konsekwencjami TBI oraz PTSD. Wykorzystany zostanie materiał zebrany przez członków Fundacji SPRZYMIERZENI z GROM m.in. podczas organizowanych przez Fundację pięciu Międzynarodowych Sympozjów poświęconych TBI oraz PTSD, w których uczestniczą przedstawiciele świata nauki, w tym lekarze, praktycy oraz weterani dzielący się doświadczeniami oraz najnowszą wiedzą na temat pomocy pacjentom po przeżyciach traumatycznych. Celem

prelegentów będzie przekazanie wniosków płynących z prac prowadzonych w wielu ośrodkach naukowych w Polsce i USA, jak i własnych działań na rzecz poprawy poziomu opieki nad pacjentami cierpiącymi na PTSD oraz następstwa TBI. Przykład przeżycia traumatycznego zostanie oparty o doświadczenia własne jednego z członków Fundacji. Na jego bazie zostanie wykazane, że dostępna pomoc dla pacjentów tego typu w Polsce w przypadku TBI nie występuje, a związku z tym konieczne jest przekonanie odpowiednich instytucji państwowych do podjęcia działań na rzecz zmiany tego stanu rzeczy.

Słowa kluczowe:

TBI, PTSD, trauma, weterani, profilaktyka, leczenie

dr hab., prof. AWL Kazimierz Nagody-Mrozowicz

Akademia Wojsk Lądowych

Przywództwo i role zespołowe w sytuacjach trudnych - rekomendacje dla ratownictwa górskiego, wojska oraz sportu

Streszczenie:

Problematyka prezentacji skupia się na kilku głównych wątkach: psychologii sytuacji trudnych ze szczególnym uwzględnieniem stresu i jego skutków, efektywnościowych determinantach działań zespołowych, osobowościowych aspektach odgrywanych ról zespołowych oraz przywództwa, a także uwarunkowań racjonalności decyzji w procesie przewodzenia w wybranych środowiskach społeczno-zawodowych: ratownictwie górskim, wojsku i sporcie.

Słowa kluczowe:

przywództwo, trudne sytuacje, środowisko społeczno-zawodowe

dr hab., prof. AWL Kazimierz Nagody-Mrozowicz

Akademia Wojsk Lądowych

Leadership and team roles in difficult situations – recommendations for mountain rescue, army and sport

Abstract:

The presentation focuses on several main topics: the psychology of difficult situations with particular emphasis on stress and its effects, efficiency determinants of team activities, personality aspects of team roles and leadership, as well as the determinants of rationality of decisions in the leadership process in selected socio-professional environments: mountain rescue, army and sports.

Keywords:

leadership, difficult situations, socio-professional environment

Robert Kora

Business To Military Cooperation

Bezpieczeństwo w miejscach masowego pobytu ludności

Streszczenie:

Przedstawiona problematyka „Bezpieczeństwa w miejscach masowego pobytu ludności” w dobie współczesnych wyzwań i zagrożeń oraz dynamicznie zachodzących zmian, szczególnie widocznych w konfliktach i działaniach asymetrycznych, przedstawia pilną potrzebę ciągłego uaktualniania wiedzy, procedur, technik oraz wyposażenia w najnowsze rozwiązania techniczne. Każde wprowadzenie nowej techniki lub innowacji w sposobach działania musi nieść ze sobą daleko idące zmiany w procesie zapewnienia bezpieczeństwa, poprzez ich aktualizowanie w procedurach działania służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa oraz szkolenie i informowanie, szkolenia społeczności. W pierwszej części wystąpienia autor podejmie próbę odpowiedzi na pytanie: Czym jest bezpieczeństwo i jaką rolę spełnia w naszym codziennym życiu? To pytanie, które zawsze jest aktualne. Wykazuje, że zasadniczym aspektem jest to, iż bezpieczeństwo należy do najbardziej elementarnych potrzeb

człowieka. W drugiej części przedstawi zapewnienie bezpieczeństwa ludności cywilnej na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej z zagrożeniem zdrowia i życia, wymagające objęcia przedsięwzięciami ochronnymi i ratowniczymi znacznych grup obywateli. Zadania te stanowią dziś jedno z najpoważniejszych wyzwań dla systemu bezpieczeństwa narodowego. Trzecią część problematyki poświęcono na przedstawienie podstawowej wiedzy i umiejętności zachowania się w przypadku ewentualnego zagrożenia w miejscach masowego pobytu ludności, oraz działalności służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa, które nie zawsze są w stanie wykryć i zadziałać na czas.

Słowa kluczowe:

bezpieczeństwo, ewakuacja ludności, przemieszczanie ludności, miejsca masowego pobytu, służby odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa

Robert Kora

Business To Military Cooperation

Security in places of mass residence of people

Abstract:

The presented issue of “Security in places of mass residence of people” in the era of contemporary challenges and threats and dynamic changes, especially visible in conflicts and asymmetric activities, presents an urgent need to constantly update knowledge, procedures, techniques and equipment with the latest technical solutions. Each introduction of a new technique or innovation in methods of operation must result in far-reaching changes in the process of ensuring safety, by updating them in the operating procedures of services responsible for ensuring safety and in training, informing and training the community. In the first part of the speech, an attempt to answer the question: What is security and what role does it play in our everyday lives? This is a question that is always relevant and subject to constant change. It shows that the fundamental aspect is that security is one of the most basic human needs. In

the second part, it will present ensuring the safety of the civilian population in the event of a crisis situation posing a threat to health and life, requiring protection and rescue activities to cover large groups of citizens, these tasks are today one of the most serious challenges for the national security system. The third part of the issue was devoted to presenting basic knowledge and skills of behavior in the event of a possible threat in places of mass residence of the population, and the activities of services responsible for ensuring security, which are not always able to detect and act on time.

Keywords:

security, evacuation of people, movement of people, places of mass stay, services responsible for ensuring security

dr Kris Klimek

Klimek Akademia – Instytut Zdrowego Ciała i Umysłu
Hartfield, Wielka Brytania

dr Kris Klimek

Klimek Academy – Institute for a Healthy Body and Mind
Hartfield, Great Britain

Mobilność człowieka ze szczególnymi potrzebami

Human mobility – applies to people with special needs

Streszczenie:

Prezentacja skupia się na funkcjonalnej mobilności osób ze szczególnymi potrzebami. Omawia aspekty dostępności środowiska, adaptacje, technologie wspomagające i innowacje. Celem jest podkreślenie znaczenia zrównoważonej mobilności, łączącej aspekty fizyczne, psychospołeczne i środowiskowe, mającej na celu poprawę jakości życia i samodzielności. Integracja technologii, terapii ruchowej i działań społecznych wspiera tworzenie bardziej dostępnego i inkludującego środowiska.

Zaprezentowane tezy obejmują strategie promujące samodzielność, aktywność społeczną i autonomię jednostek ze szczególnymi potrzebami ruchowymi. Poprzez praktyczne przykłady prelegent inspirowuje do tworzenia bardziej otwartego i zrozumiałego społeczeństwa, sprzyjającego integracji i równości.

Słowa kluczowe:

mobilność, dostępność, integracja społeczna, technologie wspomagające, jakość życia

dr hab., prof. AWF Grzegorz Sobota

Katedra Motoryczności Człowieka
Akademia Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach

dr n. o kult. fiz. Krzysztof Czupryna

Collegium Medicum – Wydział Medyczny,
Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

Techniczne środki wspomagające lokomocję człowieka

Streszczenie:

Rozwój technologii przyniósł istotny wzrost możliwości ułatwiania funkcjonowania osobom z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Chód (przemieszczanie się, lokomocja) może być wspomagany poprzez wykorzystanie różnorodnych nowoczesnych środków technicznych. Zaobserwowano, że mogą one m.in. wpływać na zwiększenie pobudzenia mięśni oraz stymulację układu nerwowego w sposób często nieosiągalny przez terapię w systemie tradycyjnym. Dodatkowo niektóre z tych środków stwarzają możliwości wspomagania terapii poprzez elementy biofeedbacku, który jest istotnym elementem neurorehabilitacji. Dzięki zastosowaniu wspomnianych środków możliwości funkcjonalne

pacjentów i uzyskiwane przez nich wymierne efekty leczenia (w tym doskonalenia chodu) mogą być większe.

Celem pracy jest przedstawienie niektórych rozwiązań technicznych wspomagających lokomocję człowieka – od biernych elementów nowoczesnego zaopatrzenia ortopedycznego działających lokalnie w obrębie jednego stawu, po specjalistyczne, nowoczesne urządzenia robotyczne. W pracy zostaną przedstawione zarówno zalety, jak i ograniczenia i niedoskonałości tych urządzeń stosowanych w rehabilitacji funkcjonalnej.

Słowa kluczowe:

chód, reedukacja chodu, środki techniczne, biofeedback

dr hab., prof. AWF Grzegorz Sobota

Department of Human Motor Mobility
Jerzy Kukuczka Academy of Physical Education
in Katowice

dr n. o kult. fiz. Krzysztof Czupryna

Collegium Medicum – Faculty of Medicine,
WSB University in Dąbrowa Górnicza

Technical means supporting human locomotion

Abstract:

The development of technology has significantly increased the ability to facilitate the functioning of people with various types of disabilities. Walking (movement, locomotion) can be supported by the use of various modern technical means. It has been observed that they may, among others: increase muscle excitation and stimulate the nervous system in a way that is often unattainable by traditional therapy. Additionally, some of these measures create the possibility of supporting therapy through elements of biofeedback, which is an important element of neurorehabilitation. Thanks to the use of the above-mentioned measures, patients'

functional capabilities and measurable treatment effects (including gait improvement) may be greater.

The aim of the work is to present some technical solutions supporting human locomotion, incl. passive elements of modern orthopedic equipment operating locally within one joint, and specialized, modern robotic devices. The work will present both the advantages, as well as the limitations and imperfections of these devices used in functional rehabilitation.

Keywords:

gait, gait re-education, technical means, biofeedback

płk dr hab. inż., prof. ITWL Mariusz Zieja

Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych

Maksymilian Trzeciak

Dostępność w transporcie lotniczym dla osób ze szczególnymi potrzebami

Streszczenie:

Projekt aplikacji „Przeładka bez Barier” reprezentuje nową erę dostępności i nawigacji w węzłach przesiadkowych. Rozpoczynając od koncepcji, projekt skupia się na budowie innowacyjnej aplikacji, której celem jest usprawnienie procesu przesiadek dla osób ze szczególnymi potrzebami. W trakcie projektowania systemu kładzie się nacisk na intuicyjny interfejs użytkownika, łatwość obsługi oraz pełną dostępność dla różnych grup społecznych. Programiści angażują się w rozwój funkcji zapewniających efektywne planowanie trasy, informacje o dostępności, a także integrację z systemami transportu publicznego. Kluczowym elementem jest skoncentrowane testowanie, obejmujące bezpieczeństwo i użyteczność aplikacji. Po zatwierdzeniu funkcjonalności, aplikacja przechodzi do etapu wdrożenia, umożliwiając użytkownikom korzystanie z nowych, dostępnych rozwiązań nawigacyjnych, eliminujących bariery w procesie przesiadek. Aplikacja „Przeładka bez Barier” stawia na innowacyjność, otwierając nowe możliwości w zakresie komunikacji publicznej.

Słowa kluczowe:

transport lotniczy, osoba ze szczególnymi potrzebami, aplikacja mobilna, dostępność, przeładka

płk dr hab. inż., prof. ITWL Mariusz Zieja

Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych

Maksymilian Trzeciak

Accessibility in air transport for people with special needs

Abstract:

The “Transfer without Barriers” application project represents a new era of accessibility and navigation at interchanges. Starting with the concept, the project focuses on building an innovative application aimed at improving the transfer process for people with special needs. During the design of the system, emphasis is placed on an intuitive user interface, ease of use, and full accessibility for different social groups. Developers are engaged in the development of features providing efficient route planning, accessibility information, and integration with public transportation systems. A key element is focused testing, including security and usability of the application. Once the functionality is validated, the app moves to the deployment stage, allowing users to take advantage of new, accessible navigation solutions that eliminate barriers to the transfer process. The “Transfer without Barriers” application focuses on innovation, opening up new possibilities for public transportation.

Keywords:

air transportation, person with special needs, mobile app, accessibility, transfer

dr Piotr Uchroński

Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

System zarządzania dostępnością zintegrowanych węzłów przesiadkowych

Streszczenie:

Systemy zarządzania dostępnością zintegrowanych węzłów przesiadkowych stają się kluczowym elementem planowania i optymalizacji transportu publicznego. Celem wystąpienia jest analiza roli oraz funkcji systemów zarządzania dostępnością w kontekście zintegrowanych węzłów przesiadkowych, które pełnią kluczową rolę w efektywnym połączeniu różnych środków transportu. Skupiając się na aspektach takich jak harmonogramy, monitorowanie ruchu pasażerskiego, bieżące informacje o połączeniach oraz usługi wspomagające dostępność dla osób o ograniczonej mobilności, autor wystąpienia będzie przedstawiał, jakie wyzwania stoją przed tymi systemami oraz jakie innowacyjne rozwiązania mogą poprawić dostępność i efektywność zintegrowanych węzłów

przesiadkowych. Przeanalizowane zostaną również korzyści dla podróżnych i operatorów transportu publicznego wynikające z zastosowania zaawansowanych systemów zarządzania dostępnością. Ostatecznie referat ma na celu dostarczenie wglądu w rozwijający się obszar technologii transportowych, który odgrywa kluczową rolę w tworzeniu bardziej dostępnych i zrównoważonych systemów transportowych.

Słowa kluczowe:

dostępność, mobilność, transport, osoba ze szczególnymi potrzebami, zintegrowany węzeł przesiadkowy

dr Piotr Uchroński

WSB University in Dąbrowa Górnicza

Accessibility management systems in integrated interchange hubs: enhancing public transportation efficiency

Abstract:

Accessibility management systems in integrated interchange hubs have become a pivotal component in the planning and optimization of public transportation. This presentation analyzes the role and functions of accessibility management systems within the context of integrated interchange hubs, playing a crucial role in efficiently connecting various modes of transportation. Focusing on aspects such as schedules, passenger traffic monitoring, real-time connection information, and accessibility support services for individuals with limited mobility, the presentation outlines the challenges faced by these systems and explores innovative solutions to enhance the accessibility and efficiency

of integrated interchange hubs. Additionally, the presentation examines the benefits for travelers and public transportation operators resulting from the implementation of advanced accessibility management systems. Ultimately, the presentation aims to provide insights into the evolving realm of transportation technology, which plays a pivotal role in creating more accessible and sustainable transportation systems.

Keywords:

accessibility, mobility, transport, person with special needs, Integrated Interchange Hubs

dr inż. Justyna Tomaszewska

Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych

**płk dr hab. inż., prof. ITWL
Mariusz Zieja**

Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych

dr hab. inż., prof. ITWL Paweł Gołda

Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych

mgr inż. Tadeusz Zaworski

Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych

Szymon Świergolik

Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych

Aplikacje mobilne w planowaniu podróży dla osób ze szczególnymi potrzebami

Streszczenie:

Testowanie aplikacji „Przeładka bez Barier” w Mazowieckim Porcie Lotniczym Modlin stanowiło kluczowy etap oceny efektywności projektu. Podczas testów skoncentrowano się na różnych aspektach, w tym bezpieczeństwie, użyteczności i dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Doświadczenia zebrane podczas testów pozwoliły na identyfikację ewentualnych usterek oraz wprowadzenie niezbędnych poprawek w interfejsie użytkownika i funkcjonalnościach nawigacyjnych. Testowano także integrację z systemem transportu publicznego oraz precyzję informacji o trasie. Wnioski z testów wskazały na wysoką

skuteczność aplikacji, eliminującą bariery w przemieszczaniu się osób z ograniczeniami ruchowymi. W rezultacie aplikacja „Przeładka bez Barier” zdobyła pozytywne opinie użytkowników, potwierdzając, że wprowadza istotne ułatwienia w nawigacji oraz staje się cennym narzędziem w poprawie dostępności w miejscach publicznych, takich jak porty lotnicze.

Słowa kluczowe:

mobilność, aplikacja mobilna, lotnisko, bezpieczeństwo, dostępność

dr inż. Justyna Tomaszewska

Institut Techniczny Wojsk Lotniczych

**płk dr hab. inż., prof. ITWL
Mariusz Zieja**

Institut Techniczny Wojsk Lotniczych

dr hab. inż., prof. ITWL Paweł Gołda

Institut Techniczny Wojsk Lotniczych

mgr inż. Tadeusz Zaworski

Institut Techniczny Wojsk Lotniczych

Szymon Świergolik

Institut Techniczny Wojsk Lotniczych

Mobile applications in travel planning for people with special needs

Abstract:

Testing the “Transfer without Barriers” application at Mazovia’s Modlin Airport was a key step in evaluating the effectiveness of the project. The testing focused on various aspects, including security, usability and accessibility for people with special needs. The experience gained during the tests allowed the identification of possible defects and the introduction of necessary improvements to the user interface and navigation functionalities. Integration with the public transportation system and the accuracy of route information were also tested. Conclusions from

the tests indicated that the application was highly effective, eliminating barriers to movement for people with reduced mobility. As a result the “Transfer without Barriers” app has garnered positive feedback from users, confirming that it introduces significant navigational improvements and becomes a valuable tool in improving accessibility in public places such as airports.

Keywords:

mobility, mobile application, airport, safety, accessibility

dr inż. arch. Agnieszka Cieśla

Politechnika Warszawska

Ścieżka „niezapominajka”, czyli jak kształtować przestrzeń miejską, tak aby umożliwiała bezpieczne i samodzielne poruszanie się osobom chorym na demencję

Streszczenie:

W trakcie wystąpienia przedstawię doświadczenia zdobyte przy tworzeniu pierwszej w Polsce ścieżki „niezapominajki” na warszawskim Muranowie, prowadzącej do Centrum Aktywności Międzypokoleniowej. Na proces projektowy złożyły się trzy warsztaty, w których uczestniczyli seniorzy oraz studenci kierunku gospodarka przestrzenna Politechniki Warszawskiej. W ich trakcie opracowywano przebieg ścieżki, określano sposób jej oznaczenia oraz odbywały się spacerunki badawcze. Zdobyte doświadczenia wskazują na potrzebę wprowadzania takich rozwiązań w przestrzeni miejskiej, zwłaszcza w sąsiedztwie budynków, w których mieszczą się usługi dedykowane seniorom. Warto także podkreślić, że jest to pionierska inicjatywa w skali kraju i jedna z pierwszych na świecie.

Słowa kluczowe:

mobilność osób starszych, demencja, projektowanie inkluzywne, terapia środowiskowa

dr inż. arch. Agnieszka Cieśla

Warsaw University of Technology

The “forget-me-not” path how to shape urban space independent mobility for people with dementia

Abstract:

In this presentation I will share the experience gained during creating Poland's first 'forget-me-not' path in Warsaw's Muranów district, leading to the Intergenerational Activity Centre. The design process consisted of three workshops attended by senior citizens and students of spatial planning at the Warsaw University of Technology. During these workshops, the route of the path was developed, a way of marking the path was determined and research walks were held. The experience gained shows the need to introduce such solutions in urban space, especially in the vicinity of buildings housing services dedicated to seniors. It is also worth emphasising that this is a pioneering initiative on a national scale and one of the first in the world.

Keywords:

older adults mobility, dementia, inclusive design, environmental therapy

Victoria Serhiyenko

Prorektor ds. badań naukowych, Profesor oddziału endokrynologii,
Lwowski Narodowy Uniwersytet Medyczny im. Danylo Halytsky

Post-traumatic stress disorder: risk factors, impact and comorbidity

Introduction. Due to the war in Ukraine, the incidence of post-traumatic stress disorder (PTSD) is increasing. PTSD is a significant social problem, as it is a serious risk factor for depression, suicide and functional dysregulation of internal organs, which can lead to social inadaptation.

Aim. This study aimed to analyze the results of the questionnaire, clinical and paraclinical manifestations of PTSD, and to find out the association with further comorbidity.

Materials and Methods. A total of 264 persons were evaluated and 101 patients with PTSD were included in the study. The following questionnaire were completed: Post traumatic stress disorder screening questionnaire Breslay 1999; Mississippi Scale for Combat-Related PTSD (M-PTSD) for DSM-III; Generalised Anxiety Disorder Assessment (GAD-7). Heart rate variability was investigated by short-time ECG records were recorded by “CARDIOLAB” (Kharkiv, Ukraine). Glycated

hemoglobin A1c, glucose, immunoreactive insulin levels, and the homeostasis model assessment IR (HOMA-IR) were measured. Statistics: ANOVA.

Results. According to the obtained data, a high level of anxiety was recorded in 26 responders (25,7%), average in 21 patients (20,8%), moderate in 22 people (21,8%) and minimal among 32 responders (31,7%). The pattern of HRV changes indicates suppression of parasympathetic activity [-11,7% ($p < 0,05$)], low overall spectral power and increase of LF/HF ratio [+7,1% ($p < 0,05$)], which characterized the dominance of sympathetic branch of the autonomic nervous system in participants with PTSD. The occurrence of PTSD was linked to an increase in HOMA-IR levels (3.0 ± 3.02 vs 1.47 ± 0.72 , $p < 0.05$).

Conclusions. PTSD is characterized by violated heart rate variability, increased sympathetic branch of the autonomic nervous system and insulin resistance parameters. Obtained results provide insights into the mechanisms underlying systemic consequences of PTSD.

Podpułkownik Yurii Kopystynskyi

Kierownik studiów doktoranckich, Państwowy Uniwersytet Bezpieczeństwa Życia we Lwowie

Bezpieczeństwo osób o szczególnych potrzebach w ujęciu wieloaspektowym w czasie wojny

Ochrona ludności cywilnej społeczeństwa ukraińskiego odgrywa kluczową rolę zarówno w warunkach normalnych, jak i wojennych, zapewniając bezpieczeństwo ludności w sytuacjach nadzwyczajnych, w tym podczas konfliktów zbrojnych. Niezależnie od tego, czy strony starają się przestrzegać międzynarodowych norm humanitarnych, każde użycie broni podczas konfliktu stanowi zagrożenie dla ludności cywilnej. Podobnie jak w innych krajach, ukraińska ludność cywilna składa się z różnych grup, każda z nich ma swoje specyficzne potrzeby i wymaga indywidualnej ochrony.

Niepełnosprawność fizyczna i psychiczna części ludności podkreśla znaczenie opracowania skutecznych strategii ewakuacji i ochrony w kontekście konfliktu zbrojnego.

Statystyki dotyczące niepełnosprawności społeczeństwa na Ukrainie wskazują na potrzebę zwrócenia uwagi na szczególne potrzeby tej kategorii ludności w czasach kryzysu i stanu wojennego. Planowanie ewakuacji osób niepełnosprawnych wymaga uważności na ich indywidualne potrzeby i stworzenia specjalistycznych strategii ochrony.

Organizacja i szkolenie personelu pomagającego osobom niepełnosprawnym podczas ewakuacji są kluczowymi aspektami zapewnienia im bezpieczeństwa i ochrony.